КПСС XXIII СЪЕЗДИ ШАРАФИГА СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАНИ ҚИЗИТАЙЛИК!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 244 (13.200).

1965 ОКТЯБРЬ 17 ЯКШАНБА

Баҳоси 2 тийин.

ҒАЛАБА РАПОРТЛАРИ

Янгийўл районидаги «Қизил Октябрь» колхози пахта тайёрлаш йиллик планини бажарди. 853 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 29 центнердан «оқ олтин» териб олинди ва давлатга ҳаммаси бўлиб 2 400 тонна пахта сотилди.

Колхоз пахтакорлари давлатга яна 300 тонна пахта сотиш ва ҳосилдорликни 34 центнерга етказишга сўз беришди.

* * *

Пайариқ районидаги Ленин номли колхоз пахтакорлари давлатга 2 692 тонна юқори сифатли «оқ олтин» сотиб, йиллик планни муддатидан илгари ошириб адо этдилар. Улар партиямизнинг навбатдаги XXIII съезди шарафига яна 1 000 тонна пахта тайёрлаш ҳақида сўз беришди.

Шу райондаги «Ленинизм» колхози ҳам йиллик планни ошириб адо этди. Тайёрлов пунктларига 2 480 тонна аъло сифатли «оқ олтин» етказиб берилди. Колхоз аъзолари пландан ташқари яна 600 тонна пахта тайёрлашга қарор қилдилар.

* * *

Хатирчи районидаги Куйбишев номли колхоз планни муддатидан илгари ошириб бажарди. Ватан омборига 2 500 тоннадан зиёд пахта тўкилди. Колхоз пахтакорлари давлатга яна 200 тонна пахта сотишга аҳд қилдилар.

ЗАФАР ҚУЧДИК

Халқимиз жонажон партиямизнинг XXIII съездини меҳнатда янги ғалабалар билан кутиб олиш учун қизғин кураш олиб бораётган шу кунларда районимиз меҳнат аҳли катта зафар кучди. Давлатга пахта сотиш йиллик плани муддатидан илгари адо этилди. Она-Ватан хирмонига 42,5 минг тонна пахта тўкилди.

Шу қувончли дамларда эришилган муваффақият, ютуғимиз рақамларининг мағзини чақиб кўргинг келади киши. Негаки, яқин-яқинларда ҳам Қўқон группа районлари, хусусан, бизнинг районимиз областдагина эмас, балки бутун республикада ҳосилдорлиги паст, экономикаси заиф районлардан ҳисобланар эди. Агар 1962 йилда район бўйича ҳар гектар ердан олинган пахта ҳосили 16,4 центнерни ташкил этган бўлса, бултур 24,2 центнерга етди. Бу йил эса 25 центнерлик ҳосил кўтарамиз деб мўлжаллаб турибмиз.

Бундай умумий юксалишнинг сири нимада? Лўнда қилиб айтганда — одамларда, уларнинг ишга астойдил киришишларида бўлди. Ишлаб чиқаришнинг ҳал қилувчи участкаларига ташаббускор, оммани янги зафарларга руҳлантирувчи ва сафарбар қилувчи моҳир ташкилотчилар қўйилди. Чунончи, «Қўқон» совхозини олайлик. Бу давлат хўжалиги бундан тўрт йил олдин гектаридан 12 центнерга етар-етмас ҳосил олиб келарди. Шу совхозга ташкилотчи ва ташаббускор ўртоқ Маматказин директор қилиб тайинланди.

Бу хўжалик шароитида шамол ернинг унумдор қатламларига «уч» бўлганидан кузги шудгор қилинганда тупроқ учиб кетар эди. Бунинг устига шўр яхши ювилмаяпти эди. Шамолнинг йўли тўсилди. Ихота дарахтзорлари барпо қилинди. Кузги шудгордан эса тамоман воз кечилди. Натижа чакки бўлмади. Йил сайин ҳосилдорлик кўтарила бориб, ўтган йили 28 центнергача етди. Давлатга салкам 10 минг тонна пахта топширилди. Хўжалик илгари миллион сўмлаб давлатга зарар келтирган бўлса, кейинги йилларда рентабелли бўлиб қолди.

Районда катта миқёсда мелиорация ишлари бажарилди. Сўнгги икки йил ичида Нурсух канали ҳамда Дастурхон каналига «тўн» кийдирилди. — улар бетонлаштирилди. Шунинг ўзидан иқтисод қилинган сув билан 4 минг гектар ерни қўшимча равишда суғоришга муваффақ бўлинди. Районлараро Томоша каналининг қурилиши Киров райони ва бизнинг район хўжаликларига 10 миллион кубометр сув етказиб берилишини таъминлади.

План тўлди. Лекин далаларимизда ҳали ҳосил кўп. Ҳимматли теримчиларимиз, жасур дала гвардиячиларимиз унинг бир граммини ҳам қолдирмай йиғиштириб олиб, областимизнинг салкам ярим миллион тонналик, республикамизнинг 3 миллион 650 минг тонналик улкан хирмонига муносиб ҳисса қўшишга бел боғлаганлар.

М. МУҲИДДИНОВ.

Ўзбекистон район партия комитетининг биринчи секретари.

Фото лавҳалар

Фарғона область, Киров районидаги «Октябрь 40 йиллиги» совхозининг Маърифат Жўраева бошлиқ бригадаси ҳозир олинган қўшимча мажбурият ҳисобига пахта тайёрламоқда. Ўртоқ Жўраеванинг ўзи мавсумда 150 тонна пахта териш юзасидан олган мажбуриятини тезроқ бажаришга ҳаракат қиляпти. Суратда: [чапда] Маърифат Жўраева машина рулида.

●

Пастдарғом районидаги «Правда» колхозининг илғор теримчиси Робия Орзиқулова октябрь олди меҳнат вахтасида туриб ишлаб, ажойиб намуна кўрсатяпти, ҳар куни хирмонга 160 килограммгача пахта териб тўкяпти. Суратда: [ўнгда] ўртоқ Р. Орзиқулова.

Г. Бойко ва **А. Кузьменко** фотолари.

(ЎзТАГ фотохроникаси)

МАЖБУРИЯТ — БАЙРАМГАЧА

Қамаши — Қашқа воҳасининг навқирон районларидан бири. Районимиз меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларини амалга ошира бориб, давлатга дон, сут, тухум, жун ва полиз экинлари маҳсулотлари сотиш йиллик планларини областда биринчи бўлиб бажардилар.

Айниқса район пахтакорлари катта ғайрат кўрсатишди. Мана, бугун улар 7200 гектар майдондан 15 минг тонна дурдона топшириб, давлат планини муваффақиятли бажардилар. Далаларимизда ҳали ҳосил кўп. Уни ҳисобга олиб, давлатга пландан ташқари яна 4000 тонна пахта сотиш ва ҳосилдорликни 25 центнерга етказишга қарор қилинди.

Ватан омборига 3100 тонна дур тўккан Ленин номли колхозда ҳосилдорлик 31 центнерга етди. Районда биринчи бўлиб маррага етган «Марксизм», машъал хўжаликлардан бири ҳисобланган «Коммунизм йўли» колхозлари эса ҳар гектар ердан 25 центнердан ошириб хирмон кўтардилар.

Бугунги кунда эришилган катта ғалабага салмоқли ҳисса қўшган илғор бригадалар ва уларнинг раҳбарлари номини алоҳида ҳурмат билан тилга оламиз. «Коммунизм йўли» колхозидан республикада хизмат кўрсатган пахтакор, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Эшмўмин Жўраев, шунингдек Чори Эшмуродов, Абдулла Салоев, Ленин номли колхоздан Мейли Тошмуродов, Сафар Хуррамов, «Марксизм» колхозидан Бекмурод Даминов ва бошқа ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг коллективлари мўл ҳосил етиштириш ва уни йиғиб-териб олишда жуда яхши ибрат кўрсатишди.

Районимиз пахтакорлари план бажарилгандан кейин ўз зиммаларига олган мажбуриятни Улуғ Октябрнинг 48 йиллик байрамигача бажариш учун бутун куч ва имкониятларини ишга соладилар.

Р. ЭШОНҚУЛОВ,

Қамаши район партия комитетининг секретари.

Ш. РАҲИМҚУЛОВ,

район ижроия комитетининг раиси.

ҲУРМАТ тахтаси

Давлатга пахта сотиш планини муддатидан илгари бажарганликлари учун республика ҲУРМАТ ТАХТАСИГА ёзиладилар

Андижон областидаги **Задарё райони** (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Ф. Жўраев**, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Х. Йўлдошев**, район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи ўртоқ **Х. Жўраев**, район комсомол комитетининг секретари ўртоқ **Ҳ. Эргашева**, «Узсельхозтехника» район бирлашмасининг бошқарувчиси ўртоқ **Д. Боқиев**).

Фарғона областидаги **Узбекистон райони** (район партия комитетининг секретари ўртоқ **М. Муҳитдинов**, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **С. Охунов**, район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи ўртоқ **М. Бойматов**, район комсомол комитетининг секретари ўртоқ **И. Бурҳонов**, «Узсельхозтехника» район бирлашмасининг бошқарувчиси ўртоқ **И. Михайлов**).

Қашқадарё областидаги **Шаҳрисабз райони** (район партия комитетининг секретари ўртоқ **З. Сирожиддинов**, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Б. Элбоев**, район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи ўртоқ **С. Аметов**, район комсомол комитетининг секретари ўртоқ **М. Рўзиев**, «Узсельхозтехника» район бирлашмасининг бошқарувчиси ўртоқ **А. Бедросов**).

Самарқанд областидаги **Нарпай райони** (район партия комитетининг секретари ўртоқ **И. Эшқувватов**, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Ш. Насриддинов**, район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи ўртоқ **Б. Жамолиддинов**, район комсомол комитетининг секретари ўртоқ **Н. Тешаев**, «Узсельхозтехника» район бирлашмасининг бошқарувчиси ўртоқ **И. Равшанов**).

ҒАЛЛАОРОЛ МАРРАГА ЕТДИ

САМАРҚАНД. (**«Совет Ўзбекистони» мухбири**). Областнинг йирик ғаллакор ва чорвадор райони ҳисобланган Ғаллаорол районидаги хўжаликлар ҳам пахта етиштириш билан шуғулланадилар. Бу ердаги «Коммунизм», «Гулистон», «Победа», Карл Маркс номли, Калинин номли колхозлар анчагина майдонда пахта етиштиради. Ана шу хўжаликлар йиғим-теримни уюшқоқлик билан олиб бориб, районнинг тез маррага етишини таъминладилар. Район хўжаликлари Самарқанд областида учинчи бўлиб давлат пахта тайёрлаш планини 103,8 процент қилиб бажардилар.

Ғаллаороллилар яна давлатга 1500 тонна «оқ олтин» етказиб бериш ва район бўйича пахта ҳосилдорлигини гектар бошига 25 центнерга етказишга аҳд қилдилар.

КПСС МК сентябрь Пленуми қарорларини амалга оширамиз

САНОАТИМИЗ ИСТИҚБОЛИ

С. ЗИЁДУЛЛАЕВ,

Ўзбекистон ССР Давлат план комиссиясининг раиси

◆ ◆

КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қарорлари ишлаб чиқариш кучларини жадал ривожлантириш учун жуда катта аҳамиятга эгадир. Партия Пленуми қарорларини совет кишилари бажонидил қўллаб-қувватламоқдалар. Партия анжумани саноатни бошқаришни яхшилаш, планлаштиришни такомиллаштириш, саноат ишлаб чиқаришини иқтисодий жиҳатдан рағбатлантириш юзасидан конкрет тадбирлар ишлаб чиқди ва мавжуд камчиликларни бартараф этишнинг йўлларини кўрсатиб берди. Саноатни бошқаришни қайта қуриш ҳамда раҳбарликнинг иқтисодий усулларини кучайтириш, планлаштириш ва план органлари олдига катта талаблар қўяди. Биринчи галда планлаштиришнинг илмий даражасини кўтариш керак.

Сентябрь Пленумида таъкидлаб ўтилганидек, планлаштиришда субъективизм ва волюнтаризмга йўл қўйилди. Ишлаб чиқариш кучларини тараққий эттириш бўйича муҳим ва мураккаб масалаларни ҳал этишда аниқ иқтисодий ҳисоб-китоблар ўрнига хомаки қарорлар қабул қилиб юбориладиверди. Оқибатда социализмнинг иқтисодий қонунлари бузилди. Экономикани ривожлантиришда пропорциялар ҳамда планлаштиришнинг баланс усули тўла инобатга олинмади.

Шуни айтиб ўтиш ўринлики, республика халқ хўжалигини ривожлантиришнинг йиллик план лойиҳалари 33 ташкилотда муҳокама қилинарди. Республика ташкилотларининг вакиллари план лойиҳасини ёқлаш учун ҳали у ташкилотга, ҳали бу ташкилотга мурожаат этардилар. Аммо исталган натижаларга ҳамма вақт эришиб бўлмас эди. Бунинг оқибатида халқ хўжалигининг бир қанча тармоқларида диспропорция вужудга келди. Кўп ҳолларда ишлаб чиқариш плани кўрсаткичлари хом ашё ресурсларига, капитал қурилиш суръатлари моддий-техника таъминотига, янги цех ва корхоналарни ишга тушириш ускуна етказиб беришга мос бўлиб тушмас эди. Бир мисолни келтириб ўтиш билан кифояланаман. 1964 йилда бинокорларимиз ҳамда ишлаб чиқариш ходимларининг ғайрат-шижоати билан Оҳангарондаги пластмассадан қурилиш материаллари тайёрловчи комбинат муддатидан илгари ишга туширилди. Объектларни серсамара қурилиш материаллари билан таъминловчи бу корхонанинг аҳамияти каттадир. Аммо план муҳокама қилинаётганида шу нарса равшан бўлиб қолдики, Иттифоқдаги юқори планлаштирувчи ташкилотлар янги комбинатга етарли миқдорда хом ашё етказиб беролмадилар. Янги комбинатга хом ашё етказиб берувчи заводлар ҳали ишга туширилмаган эди.

КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленуми тарихий қарорларини амалга ошириб, мавжуд камчиликларга барҳам берилади ҳамда саноат олдидаги мураккаб ва муҳим масалалар муваффақиятли ҳал этилади. Пленум қарорлари билан тубли хўжалик ислоҳоти ўтказилади. Бунинг моҳияти шундаки, раҳбарликнинг иқтисодий методлари, планлаштиришнинг янги принциплари кенг жорий этилади. Марказдан туриб бошқариш территориал планлаштириш билан қўшиб олиб борилади. Қардош иттифоқчи республикаларнинг оператив хўжалик ва планлаштириш соҳасидаги ҳуқуқлари кенгайтирилади.

Асл илмий планлаштириш аниқ иқтисодий ҳисоб-китобларга асосланиши лозим. Бунда баланс усули асосий роль ўйнайди. Шундай қилинганида, планлаштириш оптимал бўлиб қолади. Объектив иқтисодий қонунларга мос тарзда мавжуд имкониятлардан самарали фойдаланилади.

Биз планлаштиришнинг баланс усулини кенг қўлланиш ва шу тарзда халқ хўжалиги тараққиётида диспропорцияларга йўл қўймаслик ҳамда ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарасини ошириш йўлидан борамиз. Шу мақсадда бошқа кўпгина тадбирлар қаторида Госплан таркибида махсус бўлимлар тузамиз. Бу бўлим ходимлари халқ хўжалиги, ижтимоий маҳсулот, миллий даромад, меҳнат ресурслари балансларини, умумий ва тармоқ балансларини ишлаб чиқиш билан шуғулланадилар. Мураккаб ҳисоб-китобларни бажариш учун электрон-ҳисоблаш техникасидан фойдаланилади.

Илмий равишда планлаштириш планларда фан ва техниканинг энг сўнгги ютуқларини акс эттиришни тақозо этади. Хозиргача ягона техника раҳбарлиги бўлмаганлиги туфайли янги техника планларини ишлаб чиқиш ҳамда фан ва техника ютуқларини саноатга жорий этишга кам эътибор берилар эди. Фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш учун ускуналар ва маблағ етарли даражада ажратилмасди. Эндиликда сентябрь Пленуми қарорлари асосида бу камчиликларга ҳам барҳам берилади. Бунинг учун Фанлар академияси, унинг илмий тадқиқот институтлари планлаштирувчи органлар билан мустаҳкам ҳамкорликда ишлашлари лозим. Илмий тадқиқот институтлари республика ишлаб чиқариш кучларини ривожлантиришнинг энг муҳим масалаларини ҳал этишлари даркор. Илмий планлаштиришнинг штаби бўлган Госплан илмий муассасаларнинг хулосаларига асосланиши, илмий тадқиқот институтлари эса ўз навбатида планлаштирувчи органлар эҳтиёжига яраша ишлашлари лозим. Республика Давлат план комиссияси ҳузурида конкрет экономика масалалари билан шуғулланувчи илмий тадқиқот институти тузиш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Бундан буён республика Давлат план комиссиялари иттифоқ-республика ва республика қарамоғидаги саноатнинг ҳамма тармоқлари ривожини планлаштириш билан бир қаторда планни бажариш борасида юзага келаётган масалаларни қараб чиқиб тадбирлар белгилашлари ҳам керак. Республика госпланлари зиммасига катта, масъулиятли вазифалар юкланмоқда. Бу вазифаларни муваффақият билан бажариш учун Госпланни юқори малакали мутахассислар билан таъминлаш зарур.

Ўзбекистон халқ хўжалиги келгуси беш йилликда ҳам тез суръатлар билан ривожланади. Энди республикамиз индустрияси тараққиётининг бугуни ва келажак истиқболлари ҳақида, саноатимизнинг ҳал этилмаган масалалари тўғрисида гапириб ўтмоқчиман.

Халқ хўжалигимизнинг кўп тармоқлари етти йиллик контроль рақамларида белгиланганидан анча жадал ривожланди. 1964 йилда оғир саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш республика ялпи саноат маҳсулотининг 49 процентини ташкил этди. Ваҳолонки, 1913 йилда бу кўрсаткич 2 процентга тўғри келган эди. 1964 йилда ялпи маҳсулот тайёрлаш 1913 йилдагига нисбатан 28 баравар ортди. Ўтган йилнинг ўзидагина СССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 7,1 процент кўпайгани ҳолда республикамизда бу соҳадаги юксалиш 14 процент кўтарилди.

Етти йиллик план муваффақиятли бажарилмоқда. Олти йил ичида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш контроль рақамларда белгиланган 71 ўрнига 78 процент кўпайди. Планга қўшимча равишда 590 миллион сўмлик маҳсулот тайёрланди. Республика қишлоқ хўжалиги ҳам юксалиб бормоқда. Комил ишонч билан шуни айтиш мумкинки, ҳозирги вақтда ирригация, механизация ва химиялаштириш қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг асосий таянчларидан бўлиб қолди. Ўтган йиллар мобайнида 1 миллион гектардан ортиқ ер суғорилган бўлса ҳозирги вақтда республикада суғориладиган ер майдонлари 2,4 миллион гектарга етди. Улкан каналлар барпо қилинди. Кўпгина сув омборлари ва бошқа ирригация иншоотлари бунёд этилди. Ҳозирги вақтда Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги замонавий машиналар билан таъминланган. 90 процент колхоз ва совхозлар электрлаштирилган. Ҳар бир ишловчи ҳисобига 4,9 от кучига эга бўлган энергетика қувватлари тўғри келади. Пахта теримини ва умуман пахтачиликни механизациялаш йилдан йилга кенгайиб бормоқда. Бу эса қишлоқ хўжалиги машинасозлиги саноатини яна ҳам ривожлантиришни тақозо қилмоқда. Республика транспорти ва қурилиши соҳасида ҳам кўпгина муваффақиятларга эришилди.

Саноат, қишлоқ хўжалиги ва экономиканинг бошқа соҳаларини узлуксиз равишда ривожлантириб бориш аҳолининг моддий ва маданий аҳволини яхшилашга ёрдам бермоқда. Фақатгина кейинги олти йил ичида республика миллий даромади қарийб 90 процент ортди. Аҳолининг пул даромади 54 процент кўпайди. Давлат чакана савдо товар обороти 1924 йилдагига нисбатан деярли 100 баравар юксалди. Уй-жой қурилиши айниқса кейинги йилларда кенг кўламда олиб борилмоқда. 1959—1964 йилларда республика аҳолиси умумий майдони 11,3 миллион квадрат метр уй-жойлар олди. Шунингдек, колхозчилар ва қишлоқ интеллигенцияси 171 минг янги уйда ҳовли тўйлари ўтказдилар.

Ишлаб чиқаришда эришилаётган муваффақиятларимиз республикада меҳнат қилиб турган минг-минглаб малакали ишчилар ҳамда халқ хўжалигининг турли соҳаларида хизмат қилаётган мутахассис кадрлар ижодий меҳнатининг самарасидир. Республика ишлаб чиқариш кучларини ривожлантиришга фан ва техника эришган илғор ютуқлар ҳамда ишлаб чиқариш новаторларининг орттирган бой тажрибаларини жорий этиш натижасида эришилди. Ҳозирги вақтда Ўзбекистон Умумиттифоқ меҳнат тақсимотида муҳим роль ўйнамоқда. Республикамиз пахтачилик машиналари, пахта тозалаш саноати учун технология ускуналари, пахта толаси, пилла ва қоракўл, каноп толаси тайёрлаш бўйича мамлакатда биринчи ўринни эгаллаб турибди. Тўқимачилик саноати учун машиналар, ип-газлама тайёрлаш жиҳатидан иккинчи ўринни, минерал ўғитлар, химия ускуналари, кабель маҳсулотлари, электр кўприк кранлар, ипак газлама, ўсимлик мойи, газ ишлаб чиқариш бўйича учинчи ўринни республикамиз меҳнаткашлари қўлдан бермай келмоқдалар.

(Давоми иккинчи бетда).

ПРОПАГАНДИСТЛАР МАҲОРАТЛАРИНИ ОШИРМОҚДАЛАР

Узбекистон Компартияси Марказий Комитетида пропагандистлар республика курсларининг машғулотлари бир ҳафта давом этди. КПСС тарихи, сиёсий иқтисод, илмий коммунизм, марксча-ленинча философия назарий семинарлари раҳбарларидан бир минг киши бу машғулотларда ўзларининг назария ва методика соҳасидаги билимларини оширдилар. Машғулотлар ўзбек ва рус тилларида саккиз потокда олиб борилди.

Курсларда КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг якунлари тўғрисида, марксча-ленинча назариянинг актуал проблемалари ҳақида, назарий семинарлар профили билан боғлиқ бўлган темаларда, шунингдек методика масалалари юзасидан лекциялар ўқилди. Пропагандистлар коммунистларнинг бу йилги партиявий ўқувининг асосий вазифалари ва хусусиятлари билан таништирдилар.

Барча потокларда асосий темалар юзасидан семинарлар ўтказилди. Махсус машғулотлар пропагандистларнинг методика соҳасидаги тайёргарлиги, нутқ маданияти, нотиклик санъати масалаларига бағишланди.

Пропагандистларнинг семинарларида профессорлардан О. М. Аминов, А. Х. Азатьян, М. Ғ. Ваҳобов, А. И. Зевелев, Н. М. Мирошхина, В. Я. Непомнин, Н. С. Сапильников, Ҳ. Т. Турсунов, Д. Д. Эрлих ва Тошкентнинг бошқа олимлари лекция ўқидилар.

16 октябрда курсларнинг якунловчи машғулотлари Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залида ўтказилди. Узбекистон ССР Госпланининг раиси С. К. Зиёдуллаев Узбекистон экономикаси ва маданиятини ривожлантириш истиқболлари тўғрисида лекция ўқиди. КПСС Марказий Комитетининг бўлим консультанти О. Т. Богомолов социализм мамлакатлари экономикасини ривожлантириш проблемалари тўғрисида лекция ўқиди.

Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қарорлари муносабати билан идеология иши соҳасидаги вазифалар тўғрисида доклад қилди. (УзТАГ).

ОЛТИНЧИ ЧАҚИРИҚ УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

Олтинчи чақириқ Узбекистон ССР Олий Советининг олтинчи сессияси 19 октябрда эрталаб соат 10 да Узбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида очилади.

Депутатлар 17 ва 18 октябрда эрталаб соат 10 дан бошлаб Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг биносида, 19 октябрда эса эрталаб соат 9 дан бошлаб Узбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида рўйхатга олинади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОҚСОҚОЛЛАР КЕНГАШИ ТЎҒРИСИДА

Узбекистон ССР Олий Совети Оқсоқоллар кенгашининг мажлиси 19 октябрда соат 9 дан 30 минут ўтганда Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида очилади.

КПСС МК сентябрь Пленуми қарорларини амалга оширамиз

Планларни тузган вақтда социализмнинг иқтисодий қонунларини қаттиқ ҳисобга олиш, экономиканинг пропорционал ривожлантирилишини таъминлаш, энг оз маблағ ва куч сарфлаган ҳолда энг кўп саноат маҳсулоти олиш каби жуда муҳим принципларга риоя қилиш зарур.

КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қароридан.

САНОАТИМИЗ ИСТИҚБОЛИ

(Боши биринчи бетда).

Ўзбекистон саноат маҳсулотининг баъзи турларини ишлаб чиқариш жиҳатидан жаҳонда олдинги ўринларни эгаллаб келмоқда. Масалан, республикамизда тайёрлаб чиқарилаётган қишлоқ хўжалиги машиналари Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларининг ҳаммасида ишлаб чиқарилаётганига қараганда ортиқдир. Пахта териш машиналари тайёрлаш бўйича «оқ олтин» ўлкасининг меҳнаткашлари АҚШдан кейин жаҳонда иккинчи ўринда турибдилар. Пахта етиштириш бўйича АҚШ ҳамда Хитойдан сўнг учинчи ўринда, пилла, луб ва бошқа маҳсулотлар етиштириш бўйича ҳам олдинги ўринларни эгаллаб турибмиз.

Муваффақиятларимиз беҳисоб. Аммо бир қатор камчиликлар ва кўпгина ҳал қилинмаган йирик проблемалар ҳам борки, улар экономика тараққиётида яна ҳам янги зафарларга эришишимизга халақит бермоқда. КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленуми бу камчиликларни рўй-рост очиб ташлади. 1966—1970 йилларга мўлжалланган беш йиллик планни тузишда ва уни амалга оширишда ана шулар инобатга олиниши зарур. Республикамиз битмас-туганмас табиий бойликлар макони ва ишлаб чиқарувчи кучларни яна ҳам ривожлантириш учун катта имкониятлар мавжуд. Бундан буён ҳам республикамизда пахтачиликни ривожлантиришга алоҳида эътибор берилади. Шу билан бирга экономиканинг бошқа тармоқларини, хусусан машинасозлик саноатини, газ ва химия индустриясини, рангли металлургия, енгил ва озиқ-овқат саноатини юксалтириш диққат марказда туради.

Энди халқ хўжалигимизнинг муҳим тармоқлари келгуси беш йилликда ривожланишини кўриб ўтайлик. Етти йиллик мобайнида республика **энергетикаси** катта одим ташлади. 1965 йилда электростанцияларда 11 миллиард киловатт-соат электр энергияси ҳосил қилинади. Бу 1913 йилда бутун Чор Россиясида ишлаб чиқарилганидан беш ярим баравар ортиқдир. Шу билан бирга республика халқ хўжалигининг ўсиб бораётган эҳтиёжларидан энергетикамизнинг юксалиш суръатлари орқада қолаётганлигини ҳам айтиб ўтиш лозим. Тахминий ҳисобларга қараганда, 1970 йилга бориб электр энергияси ҳосил қилиш 1965 йилдагидан 2,4 баравар ортади. Бутун саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш эса 1,9 баравар кўпаяди. Беш йилликда энергетикани тез ривожлантиришга ҳаракат қилинмоқда. Энергетикани ривожлантиришда табиий газ асосида ишлайдиган йирик электростанциялар барпо қилишга алоҳида эътибор берилади. Шунингдек гидроэнергетика ресурсларидан ҳам самарали фойдаланиб электр энергия ҳосил қилиш кўпайтирилаверади.

Ҳозирги вақтда Тошкент, Навоий ва Тахиатош ГРЭСлари «зангори олов» ёрдамида ишламоқда. Уларнинг умумий қуввати беш йиллик охирига бориб 3.148 минг киловаттга етказилади. Бундан ташқари **жаҳонда энг йирик** иссиклик электростанцияси — **Ўзбекистон ГРЭСини** қуриш лойиҳалаштирилмоқда. У табиий газ асосида ишлайди ва қуввати 4,4 миллион киловатт бўлади. Бу эса ҳозирги вақтда республикамизда ишлаб турган ҳамма станциялар қувватидан икки баравар ортиқдир. Чирчиқ дарёсида Чорвоқ гидротехника иншооти тикланмоқда. Бу ерда 600 минг киловатгли электростанция ва сув омбори барпо этилади. Янги гидротехника узели 1967—1969 йилларда фойдаланишга топширилади. Хўжакент ва Ғазалкент ГЭСлари ҳамда Андижон сув омборидаги гидростанция қурилишини ҳам тезлаштириш лозим бўлади. Шундай қилиб, 1970 йилга бориб аҳоли жон бошига электр энергия ишлаб чиқариш 1965 йилдаги **1 минг киловатт-соатдан 2.500 киловатт-соатга етади.** Келгуси беш йилликда 6 минг километр узунликда электр узатиш линиялари барпо этилади.

Машинасозликни ривожлантириш халқ хўжалигининг барча тармоқларини техникавий жиҳатдан қуроллантиришда биринчи даражали аҳамиятга эга. Ҳозирги вақтда машинасозлик Ўзбекистон саноатининг етакчи тармоқларидан бирига айланди. Республикада ишлаб чиқарилаётган барча саноат маҳсулотининг 23 проценти машинасозлик маҳсулотига тўғри келмоқда. Машинасозликнинг бундан буёнги ривожланиши пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини комплекс механизациялаш мақсадларига, шунингдек ирригация ҳамда йўл қурилишини механизациялаш, энергетикани юксалтириш, химия, нефть, газ ҳамда саноатнинг бошқа етакчи тармоқларини катта одимлар билан юксалтириш мақсадларига бўйсундирилмоғи керак.

Яқин йиллар ичида **пахтачиликни комплекс механизациялаш вазифалари ҳал қилиниши зарур.** Бу вазифани муваффақиятли амалга ошириш учун пахта теримини тўла-тўкис машиналар зиммасига юклаш зарур бўлади. Бу соҳада илк тажрибалар тўпланди. Лекин машиналарда терилаётган пахта ҳали кам. Бунинг устига мавжуд пахта териш агрегатлари юрган эгатларда «оқ олтин» дурдоналарининг бир қисми тўкилиб қолмоқда. Мутахассисларнинг ҳисоблашича, ерга тўкилган пахта 10-15 процентни ташкил қилмоқда. Бу пахтани териб олиш ҳақиқатан ҳам сермашаққат иш. 1970 йилда пахтанинг 60-70 проценти машинада териб олинади. Бу ўтган йили машинада терилган пахтадан уч баравар кўпдир. Пахтачилик олдига қўйилган ана шу мураккаб ва масъулиятли вазифани муваффақиятли амалга ошириш аён бўлиб турибди. Олим ва конструкторларимиз, новаторларимиз билан ҳамкорликда юқори унум билан ишлайдиган машина яратдилар. Ерга тўкилган пахтани териб олишда қўл келаётган бу машина 20-30 кишининг ишини бажаради. Ўтган йили «Узбексельмаш» заводи шундай машиналарнинг тажриба нусхасини ишлаб чиқарди. Бу йил эса улар кўп нусхада тайёрланмоқда. **Пахтакор республикаларнинг меҳнаткашлари бу машинага ишқибоз бўлиб қолдилар. Шу муносабат билан «Узбексельмаш» заводида қўшимча қувватларни ишга тушириш лозим деб ҳисоблаймиз.**

Республикада ҳайдов тракторлари тайёрлаш муҳим вазифа ва ҳаёт тақозоси бўлиб қолди. Ҳозир қандай бўляпти? Республикамизда ер ҳайдайдиган универсал тракторлар ҳали яратилгани йўқ. Машинасозлигимиз шунчалик ривожланиб кетганлигига қарамасдан тракторни Владимир шаҳридаги заводдан ташиб келтирмоқдамиз. Бу ҳам майли-я. Тошкент трактор йиғув заводида Владимир тракторларининг кўпгина узеллари бошқатдан йиғилмоқда. Кераксиз деталлари ажратиб олиниб, яна Владимир шаҳрига жўнатилаётир. Бу жараёнлар кўп овворагарчиликларни келтириб чиқармоқда, қанчадан-қанча ноўрин харажатлар бўлишига сабаб бўляпти. **Пахтакор республикалар учун Ўзбекистонда ҳайдов тракторлари ишлаб чиқаришни тезроқ ташкил этиш мақсадга мувофиқ бўлур эди.** Йўл харажатлари учун бефойда сарфланаётган маблағларга ана шунда чек қўйилади, пахтачилик учун мос келадиган универсал тракторларни вужудга келтириш учун катта имкониятлар яратилади.

Электротехника ҳамда приборсозлик саноатини тез юксалтириш мақсадида ҳам бир қатор тадбирларни амалга ошириш кўзда тутилмоқда. Кабель маҳсулотлари, куч трансформаторлари, электромоторлар, пайвандлаш ускуналари ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш кенг йўлга қўйилади. Шу йўл билан халқ хўжалигимизни электрлаштириш ва ишлаб чиқаришни автоматлаштириш соҳасида янги одим ташланади.

Республикада **катта химияни янада тараққий эттириш** ва халқ хўжалигини химиялаштириш қишлоқ хўжалигини, ҳаммадан аввал пахтачиликни юксалтиришнинг муҳим омилларидан бири ҳисобланади. Саноатнинг бу тармоғида етти йиллик мобайнида анчагина муваффақиятларга эришилди. Бу йил химия маҳсулотлари ишлаб чиқариш 1958 йилдагига қараганда 2,8 баравар ортади. Бироқ саноатнинг бу тармоғини яна ҳам юксалтириш учун халқ хўжалигимиз катта эҳтиёж сезмоқда. Минерал ўғитлар, заҳарли химикатлар, дефолиантлар, синтетик смолалар, пластмассалар, химиявий толалар ва бошқа химия маҳсулотларининг кўпи мамлакатимизнинг узоқ районларидан ташиб келтирилмоқда.

Ахир, Ўзбекистон табиий газнинг бой запасларига, нефть, ош тузи, калий тузи, оҳак, олтингугурт ва бошқа химия хом ашёси манбаларига эга-ку. Ҳаёт республикамизда химия саноатини мисли кўрилмаган суръатлар билан ривожлантиришни тақозо этмоқда. Бунда **асосан маҳаллий хом ашё ресурсларидан комплекс фойдаланишни назарда тутиш керак.** Келгуси беш йилликда химия корхоналаримизнинг қуввати анча ортади. Қишлоқ хўжалиги учун минерал ўғитлар ишлаб чиқариш икки баравар кўпаяди.

Ўзбекистонни металл билан тўла-тўкис таъминлаш кун тартибидаги жиддий масалалардир. Бутун Ўрта Осиёда ягона Ўзбекистон металлургия заводи бор. Бу корхона Жанубий Қозоғистоннинг ҳам металлга бўлган эҳтиёжини қондириши лозим. Бироқ заводда ишлаб чиқарилаётган металл республикалар эҳтиёжининг 15 процентинигина копламоқда. Шу билан бирга қанчадан қанча металл парчалари республикамизда қайта эритилмасдан, мамлакатимизнинг бошқа районларига жўнатилмоқда. У ерда металл парчалари эритилиб яна республикамизга ташиб келтирилмоқда. Металл саноатнинг энг муҳим хом ашёси ҳисобланади. Металл бўлмаса детали ҳам, машина ҳам ишлаб чиқариш мумкин эмас. **Шунинг учун Ўзбекистон металлургия заводи қувватини ошириш чораларини кўриш керак.** Бу тадбир Ўрта Осиё республикаларини пўлат ва прокат билан таъминлашни яхшилайди, бефойда сарф харажатлар қилиб узоқ-узоқлардан металл ташиб келтиришга барҳам беради.

Ўзбекистонда келаси беш йилликда рангли металлургия барқ уриб ривожланади. Оҳангарон — Олмалиқ саноат районида янги қувватлар ишга туширилади. Бу ерда бой ресурслардан кенгроқ фойдаланиш мўлжалланмоқда.

Республикамиз мамлакатимизга табиий газ етказиб берувчи асосий ўлкалардан бири ҳисобланади. Газ саноати яна ҳам тез суръатлар билан ривожлантирилади. 1970 йилга бориб газ қазиб олиш 1965 йилдаги 16 миллиард куб метрдан 40 миллиард куб метрга етказилади. Газопровод тармоқлари ҳам кенгайтирилади. Бухоро — Урал газ қувурининг иккинчи навбатини қуриш тугалланай деб қолади. Муборак — Тошкент газ қувури қурилиши кучайтириб юборилади. У келгуси беш йилликда Фрунзе ва Олмаота шаҳарларига етиб боради. Нефть, кўмир қазиб олишни бутун чоралар билан кенгайтириш тадбирлари амалга оширилади. **Оҳангарон кўмир разрезини яна ҳам кенгайтириш, янги қувватларни ишга тушириш лозим.** 1965 йилда 4,3 миллион тонна кўмир қазиб чиқарилса, 1970 йилга бориб бу миқдор қарийб 6 миллион тоннага етказилади. Кукун кўмирларни пресслаб рўзғорбоп қилиб ишлаб чиқариш яна ҳам кенг йўлга қўйилади.

Республикамиз қурилиш ҳавозаларига бурканган. Ҳар куни корхоналаримизда янги қувватлар ишга туширилмоқда, сон-саноқсиз квартиралар фойдаланишга топширилмоқда. Ҳиммати баланд бинокорларимиз қурилиш ишларини индустриал асосларда ташкил этишга енг шимарганлар. Келгуси беш йилликда қурилиш материаллари саноати ҳамда қурилиш индустриясини яна ҳам тез суръатлар билан юксалтириш лозим бўлади. Қурилиш материалларининг сифатли ва арзон хилини ишлаб чиқариш ўзлаштирилади. **Энг муҳим қурилиш хом ашёси ҳисобланган цемент ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун Оҳангарон цемент заводининг 425 минг тонна маҳсулот ишлаб чиқара оладиган 4-технология линиясини ва Навоий шаҳрида 1.200 минг тонна цемент ишлаб чиқара оладиган янги завод қуриш ишларини жадаллаштириш лозим.** Ана шу йўл билан республикамиз цемент саноатининг қуввати 4 миллион тоннадан ортади. Йирик панеллардан уй қуриш, пластмассалардан қурилиш материаллари ясашга жуда катта аҳамият берилади.

Енгил, озиқ-овқат саноатини ривожлантириш соҳасидаги перспективалар яна ҳам қувончлидир. Мавжуд корхоналар кенгайтирилиши билан биргаликда янгидан иккита йирик тўқимачилик комбинати, газлама тўқувчи кўпдан-кўп фабрикалар, тикувчилик ва пойафзал корхоналари вужудга келтирилади. **1970 йилда ип-газлама тўқиб чиқариш 1965 йилдаги 258 миллион метр ўрнига қарийб 300 миллион метрга етказилади.** Наманган шаҳрида қурилаётган штапель толаларидан шойи ва костюмбоп газламалар тўқиш комбинати 1967 йилда дастлабки маҳсулот ишлаб чиқара бошлайди. Корхона йилига 65 миллион метр газлама тайёрлайдиган бўлади.

Хуллас, келгуси беш йилликда республикамиз халқ хўжалиги яна ҳам улкан одимлар билан юксалади. Аҳолининг турмуши фаровон бўлаверади. Жонажон партиямиз Марказий Комитетининг сентябрь Пленуми қарорларидан илҳомланган республикамиз меҳнаткашлари экономикамизнинг қудратига-қудрат қўшиш учун ғайрат камарини белга боғлаганлар.

АЙНИ МУДДАО

Корхонамиз кўп йиллар зарар кўриб ишлайдиган корхоналар қаторидан жой олиб келди. Лекин биз корхонада аммонийлашган суперфосфат ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш билан фойда кўриб ишлайдиган корхоналар қаторига қўшилиб олдик. Ишлаб чиқариш қувватларини ошира бориш йўли билан кейинги йиллар ичида аммонийлашган суперфосфат ишлаб чиқаришни қарийб олти баравар кўпайтирдик. Бунинг натижасида ҳар йили 2,5 миллион сўм фойда кўрилмоқда. Кирим билан чиқимнинг фарқига бориб иш тутганимиз учун ҳам шундай бўлди. Лекин биз кўрадиган фойда кейинги вақтда яна ҳам кўпроқ бўлиши мумкин эди. Афсуски, планлаштиришдаги бир қатор чалкашликлар туфайли шу фойданинг бир қисми сувга уриб кетди. Мана бир мисол: коллектив ишлаб чиқаришдан келадиган фойдани кўпайтириш йўлида жонбозлик кўрсатиб ишлаб турган бир пайтда корхонадагилар билан ҳисоблашмай - нетмай юқоридан янги хом ашёда ишлашга кўчиш ҳақида топшириқ келди. Бу кимнинг кайфиятини бузмайди дейсиз. Бунинг устига янги хом ашё корхона дарвозасини қоқиб турса... Ҳеч қандай тайёрликсиз, ускуналарни созламай туриб янги хом ашёга ишлашга ўтиш осон иш эмас. Лекин биз шунга мажбур бўлдик.

Аммо бошқармадагилар корхонани янги хом ашёга ишлашга ўтказишди-ю калькуляциядаги хом ашё баҳосини ўзгартириб беришмади. Илгаригидек қолаверди. Янги хом ашё эса илгариги хом ашёдан икки баравар қиммат турар эди. Охири тез орада хом ашё сотиб олишга мўлжалланган маблағимиз тамом бўлди. Корхонанинг кирим дарвозаси беркилиб, чиқим дарвозаси ланг очилди.

КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленуми ана шундай чала-кам-чатти планлаштиришларга барҳам бериш масаласини кўриб тўғри қилди. Шу билан бирга Пленум ҳар бир мутахассис олдига ишлаб чиқариш экономикасини билиш, кирим ва чиқимнинг фарқига боришдек масъулиятли вазифани қўймоқда. Коллективимиз Пленум қарорларини амалга ошириш юзасидан тадбирлар белгилаб олди. Яқин келгусида юқори концентрацияли ўғитлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилади. Уларнинг таркибида ҳозирги ўғитимиздан 3-3,5 баравар кўп, яъни 50 процентгача ўсимлик учун фойдали моддалар бўлади. Ана шу мақсадда ҳозирданоқ илмий текшириш ва лойиҳа ташкилотлари билан ҳамкорликда иш бошлаб юбордик. Бундан ташқари, ишлаб чиқариш чиқиндиларидан қимматбаҳо маҳсулотлар ажратиб оладиган ҳамда ҳозир ҳавога чиқариб юборилаётган олтингугурт газларини ушлаб қоладиган тажриба установкалар ишга туширилади. Булар катта ишнинг бошланиши, холос. Корхона ҳуқуқларининг оширилиши муносабати билан хўжалик юритишнинг энг мақбул усуллари яна ҳам кўпроқ ишга солинади. Бу эса бизнинг айни муддаомиздир.

В. БАЗИЛЕВ,

Қўқон суперфосфат заводининг директори.

КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленуми қарорлари меҳнаткашларнинг ғайрат-шижоатини ошириб юборди. Тошкент пайпоқ-трикотаж фабрикасининг ишчиси Дилбар Усмонова партиямиз XXIII съездини янги меҳнат зафарлари билан нишонлаш учун мусобақада яхши натижаларга эришмоқда. Суратда: пешқадам тикувчи Дилбар Усмонова.

А. Тўраев фотоси.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Конларда йўл очиш ишларини ташкил этишда эришган жуда катта муваффақиятлари ва кон қазиш суръатларини ғоят жадаллаштирганликлари учун СССР Олий Совети Президиумининг 1965 йил 15 октябрь фармонига биноан, «Кузбассуголь» комбинати «Прокопьевскуголь» тресги 3-3-Бис шахтаси проходка бригадасининг бошлиғи ўртоқ Н. Г. Кочетковга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилди.

Кон қазиш суръатларини ғоят жадаллаштирганликлари, меҳнат унумдорлигини анча оширганликлари ва кон қазиш таннархини камайтирганликлари учун СССР Олий Совети Президиумининг 1965 йил 15 октябрь фармонига биноан, бригада аъзоларидан 10 киши СССР орден ва медаллари билан: 1 киши Ленин ордени билан, 2 киши Меҳнат Қизил байроқ ордени билан, 2 киши «Ҳурмат белгиси» ордени билан, 2 киши «Шавкатли меҳнати учун» медали билан ва 3 киши «Меҳнатда ўрнак кўрсатганлиги учун» медали билан мукофотланди.

Нурота чорвадорларининг ютуғи

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми қарорларини изчиллик билан амалга ошираётган Нурота райони чорвадорлари ажойиб меҳнат зафарини қўлга киритдилар. Улар давлатга гўшт топшириш планини 101,3 процент, сут топшириш планини 101,9 процент қилиб адо этдилар. Жун, қоракўл тери, тухум тайёрлаш топшириқлари ҳам ошириб бажарилди.

ҚИРҒОҚЛАР

Ён дафтардан

Сирдарё Бекободда жуда ғалати кўринади. Фарҳод тоғи билан Ширинсой оралиғида катта бир кўлдай осойишта жимирлаб туради. Тўғон дарвозаларидан ўтганда эса тоғ дарёсидай ҳайқириб, тошли қирғоқларга сапчийди. Катта каналларнинг деярли ҳаммаси шу ердан бошланади ва дарёнинг ҳар икки қирғоғига кокиллардай тарали6 кетади.

Сирдарё бор-будини шу каналларга беради-ю, Бекободдан ўтаётганда гоҳо туби очилиб, ариқдай жилдираб қолади. Аммо шаҳардан нари ўтиб қарасангиз, Фарҳод ГЭСининг турбиналарини айлантириб, кўпикка ботиб чиққан дарё яна аввалги ўзанига қайтганини кўрасиз. Тўлғаниб оқа ётган азим сувнинг юзида оқ кўпиклар анча жойгача босилмай боради.

«Бу шаҳарда дарё шунчалик меҳнат қилса, одамлар қандай ишлашини тасаввур қилиш мумкин», дегингиз келади.

Бекободликларнинг меҳнат зафарлари республикамизга маълум. Бу ердаги улкан корхоналар инсоннинг қудратидан далолат беради. Бугун мана шу қудратни янада ошириш ва унинг меваларидан ҳар бир меҳнаткашни кўпроқ баҳраманд қилиш тўғрисида гап боради. Партиямизнинг сўнгги Пленуми белгилаб берган янги имкониятлардан бекободликлар ҳам мумкин қадар яхши фойдаланишга ҳаракат қилишяпти, мен буни жуда кўп жойда сездим. Шаҳар раҳбарларининг кабинетида ҳам, донгдор мартенчилар ва прокатчилар орасида ҳам, энергетиклар даврасида ҳам мароқли суҳбатлар ва мулоҳазаларнинг гувоҳи бўлдим. Саноатга оид янги қарорлар омманинг катта эътиборига сазовор бўлаётганини фақат машҳур металлурглар ёки энергетиклар мисолидагина эмас, оддий токарлар, шоферлар мисолида ҳам кўриш мумкин.

Донгдор бекободликлар ҳақида қаламкашларимиз кўп ёзишган. Мен бу гал бир қарашда унчалик кўзга ташланмайдиган, бошқа шаҳарларда ҳам кўп учрайдиган камтар ишчилардан бирини мисолга олмоқчиман. Қирқ ёшларга борган, сарғишдан келган, хипча гавдали бу одам кўп йиллардан бери токарь бўлиб ишлайди. Шаҳар аҳолисини ташиётган таксиларда, буёғи Тошкентга, буёғи Қўқон ва Самарқандга одам олиб бориб, олиб келаётган автобусларда Эгам аканинг қўли билан ясалган пўлат деталлар ҳам ишлаб турибди. Темирга жон киргизадиган бу одам кейинги йилларда ўз ишидан кўнгли тўлмай юради. Нега десангиз, унинг иши берган маҳсулотига қараб баҳоланмайди.

— Юз сўм ойлик белгиланган, — дейди Эгам ака.— Мингта детал ясасам ҳам, юзта ясасам ҳам фарқи йўқ, ҳар куни етти соат ишлаб кетсам шу ойликни олавераман. Маҳсулотимнинг сони билан сифати ҳисобга кирмайди... Битта мен эмас, қанчадан-қанча слесарлар, токарлар олдиндан белгиланган ойлик билан ишлашяпти. Ахир норма белгиланса, наряд бўлса, маҳсулотни кўпроқ, сифатлироқ берсангиз-у, шунга яраша мукофот олсангиз, ойлик ҳам анча кўп бўлар эди-ку... Гап фақат ойликда эмас. Одам жони-дили билан ишласа, давлатга ҳам, ўзига ҳам кўпроқ наф келтирса, кўнгли жуда кўтарилиб, бошқача бўлиб юрар экан...

Биз таксомотор паркида, Эгам аканинг дастгоҳи олдида туриб гаплашмоқда эдик. Ўттиз ёшлардаги серҳаракат, кўнғирсоч йигит — таксомотор паркининг директори Юрий Петрович Олейников ҳам шу ерда эди. У Қўқонда ўсган. Ўзбекчани яхши билади. Фақат «қ» билан «ғ»ни чучукроқ талаффуз қилади.

— Эгам аканинг талаби тўғри, мен буни биламан.— дейди Олейников.— Наряд ёзиб, норма белгилаб, маҳсулотнинг сонига, сифатига қараб ойлик белгилашни мен ҳам жуда истайман. Лекин шу вақтгача бу ҳуқуқ менда йўқ эди. Бизга юқоридан учта токарь учун штат берилган, юз сўмдан ойлик белгиланган. Токарларнинг ўзлари айтишади: «Шу уч кишининг ишини икки киши қилса бўлади, норма белгиланг, биз қилайлик, кейин ишимизга қараб ойлик беринг» дейишади. Лекин мен буни қилолмайман. Ҳаққим йўқ. Мана энди, Пленум бунақа чекланишларни олиб ташлади. Жуда яхши бўлди. Энди кўп чигалликлар осонроқ ечилади.

— Масалан, қайси чигаллик?

— Мана шу Эгам аканинг бошига тушган бир муаммони олинг. Бу киши «гап ойликда эмас», дедилар. Тўғри. Лекин Эгам аканинг бир ўзи бўлса бошқа гап эди. Бу одамнинг беш боласи бор, ўзи билан етти жонни боқади, кийинтиради. Ойлик юз сўм. Болаларидан учтаси мактабга қатнайди. Ҳар бирини икки-уч хил формада кийинтириш керак. Рўзғорнинг яна юз хил харажатлари бор... Бир кун ишдан кейин устахонага кирсам, Эгам ака ўтирибди. Жуда хафа. Ҳамма кетиб бўлган. Бу одам қўлини пешанасига қўйиб ўйга ботган. «Ҳа, уйга нега кетмаяпсиз?» десам, «уйга боришга ҳам юрагим йўқ» — дейди.

Маълум бўлишича, рўзғор қийинчиликлари Эгам аканинг оиласида нифоқ чиқишига сабаб бўлган. Эгам аканинг қайнотаси жаҳли тезроқ одам экан. «Сен бола-чақангни эплолмаяпсан, яхши куёвлар ўғлонлардек ойлик оляпти, бир йиллигини ғамлаб қўйибди» деган гапларни айтиб, қизини бир марта ҳамма неваралари билан олиб кетади. Иккинчи марта битта кичигини олиб, тўрттасини Эгам аканинг ўзига ташлаб кетишади... Қўйди-чиқдининг ҳиди келиб қолади.

— Мен энди нима қилай, ўртоқ директор? — дейди Эгам ака. — «Мояна кам» деб ўғирлик қилайми? Шунча йил ҳалол ишладим. Энди буёғи нима бўлади?.. Уйимиз дарёнинг бўйида. Ишдан кейин ўғилчам билан балиқчилик қилиб кўрдим. «Ҳар куни беш — ўн кило тушиб турса, сотиб, ойликка қўшиб ишлатарман» дедим. Йўқ, бирда икки-уч кило илинса, бирда шу ҳам бўлмайди. Ундан кўра менга яна бир сменами, ярим сменами иш топиб беринг, кечаси қолиб ишласам ҳам майли.

— Бунга ҳаққим йўқ, Эгам ака, —дейди Олейников.—Қани, юринг, қўшнилар билан бир гаплашайлик...

Қўшни автобазада битта яхши токарлик дастгоҳи бўш турган экан, чунки уларда токарь учун тўлиқ штат йўқ экан. Эгам ака шу дастгоҳда ишлай бошлайди. Ҳар икки ташкилотнинг ишини ўриниатиб бажаради-ю, биридан тўлиқ, биридан ярим оклад маош олади.

Директор бу орада унинг уйига боради, қайнотаси ва хотинига воқеани тушунтириб, ҳаммаларини яраштириб қўяди. Эгам акани қийнаган чигаллик ҳозир бир қадар ечилган бўлса ҳам, лекин икки жойда ишлаш муваққат чора эканлиги ўз-ўзидан маълум.

Мана энди Пленум қарорлари асосида Эгам ака ишлаётган коллектив ҳам ўз фаолиятини янги методлар асосига кўчирмоқчи. Москва автобазаларининг илғор тажрибаси, бу тўғрида Пленум минбаридан айтилган яхши гаплар ҳаммани жуда қизиқтиряпти.

— Моддий манфаатдорликка, ташаббусга суяниб қилинган иш пухта бўлишини бизга ҳаётнинг ўзи ҳам айтиб турибди, — дейди Олейников. — Бундан икки-уч йил аввал пахта терими вақтида биздан ўттиз-қирқ киши ёрдамга чиқарди. Машина ҳайдашни яхши биладиган одамлар ҳам қўлда пахта терарди. Ўшанда баъзи шоферларимиз, «бизга машина беринг, бир ойлик ишни бир кунда бажариб кетайлик» дейишарди. Лекин у вақтларда машина теримидан чўчийдиган раислар кўп эди, «ўзимизнинг механик-ҳайдовчиларимиз бор, машина етишмайди, анчаси бузилиб ётибди» деб, важ кўрсатишарди. Кейин биз бузилиб ётган машиналардан саккизтасини ўзимиз ремонт қилдик. Ҳозир шоферларимиздан ўн беш киши «Далварзин» совхозида машина билан пахта теришяпти. Ишонасизми? Илгари биздан қирқ киши ёрдамга чиқиб, бир ойда зўрға эллик тонна пахта терган бўлса, бу йил ўн беш кунда еттита машина билан бир юз етмиш тонна пахта терибмиз. Совхозга ҳам яхши, бизга ҳам. Шоферларимизнинг баъзиси ҳар ўн кунликда юз сўмга етказиб пул олишяпти. Кеча борсам, ҳаммалари хурсанд. Такси ҳайдайдиган бир йигитимиз айтади: «таксида бундан кўп пул ишлайдиган пайтларим ҳам бўлади-ю, лекин мени бунчалик хурсанд қилмайди» дейди. «Ҳалол ишлаб, топилган пул жуда ширин бўлар экан» дейди. «Ўртоқ директор, бизнинг таксиларда ҳам мана шунақа яхши-яхши мояна олиб ишлайдиган кун келармикин, ё йўловчилардан тушадиган танга-чақаларга кўз тикиб юравераримиканмиз?» дейди. Ўйлаб қарасангиз, шу гапда ҳам жон бор. Такси ҳайдаш жуда қийин иш. Лекин нормани ошириб бажариб келса ҳам, саксон-юз сўмдан ортиқ мояна ололмайди. Оклад. Рамкадан чиқиш мумкин эмас. Ҳолбуки, ҳар бир такси давлатга каттагина даромад бериши мумкин. Агар такси ҳайдовчининг моддий манфаатдорлиги оширилса, бундан давлат ҳам катта фойда кўради, йўловчиларга ҳам анча енгиллик туғилади. Биз ҳозир мана шу методга ўтишнинг йўлларини ўйлаяпмиз. Ишни қайта қурганда етти ўлчаб бир кесиш керак. Ҳукуматимизнинг қарорларида ҳам «шошқалоқликка йўл қўйилмасин» деб тўғри айтиляпти. Ҳозир ҳуқуқларимиз ошяпти. Ҳар бир ишчининг талабини, эҳтиёжини, имкониятини аниқ ҳисобга олиб, кўп нарса қилишимиз мумкин.

Ҳа, оддий ишчиларга яқин турган, уларнинг дилини биладиган ва оғирини енгил қиладиган корхона бошлиқлари минбаъд жуда катта ишлар қилишлари шубҳасиз. Шу билан бирга моддий манфаатдорликнинг ошиши, жойлардаги ташаббусга кенг йўл берилиши ҳар бир ишчининг, ҳар бир саноат ходимининг ҳаётига жуда кўп янгиликлар олиб киради. Чунки, моддий манфаатдорликнинг ёнида маънавий манфаатдорлик ҳам бор. Таксичи йигит пахтага ёрдамга чиқиб, терим машинасида кунига уч тоннадан терса-ю, ўн сўм пул ишлаб топса ва бу пулнинг ҳалоллиги уни шунчалик қувонтирса, шунчалик руҳини кўтарса, — демак, маънавий манфаатдорликнинг аҳамияти ҳам жуда зўр. Ишчи ўз ишидан қониқса, ҳам давлатга, ҳам оиласига чинакам катта яхшилик қилаётганини сезса, бу унинг умрини баракали қилади, ҳаётининг қадрини оширади.

...Яна Сирдарёга қарайман: каналларда оқаётган, ГЭСнинг турбиналарини айлантираётган обиҳаёт ҳар икки қирғоқни ҳам обод қилиб турибди. Бу қирғоқлар дарёнинг тубида — энг теран жойда — бир-бирларига туташиб, яхлит заминга айланади. Агар дарёнинг тубида қирғоқлар бир-бири билан туташмаса эди, ўзан тубсиз жарга айланиб кетар, оқим ҳам йўқоларди.

Ҳар бир меҳнаткашнинг манфаати ҳам халқ ва жамият манфаати билан мана шу қирғоқлар каби теран бир жойда туташади-ю, ҳаётимиз дарёси умумий бир заминдан олға боради.

Сентябрь Пленумининг қарорлари мана шу ҳаёт дарёсининг тубига илашиб қолган кераксиз нарсаларни олиб ташлаб, қирғоқларни бир-бирига янада маҳкамроқ туташтиради ва уларнинг янада обод бўлишини таъминлайди.

Пиримқул ҚОДИРОВ.

ШОИР МИРМУҲСИН ИЖОДХОНАСИДА

ИЛЬИЧГА БОҚИБ...

Баъзан кибру ҳаво, шуҳрат чалғитар...
Баъзан сохта дилкаш бўламиз, бироқ —
Ўзимизга доир ишлар тез битар,
Ўзганинг ишига локайду фироқ...
Дўстлар, шундай пайтда бокинг Ильичга —
Мен, деб мақтанганми ҳеч вақт минбардан?
Ўзлигини эмас, миллионлар бахтин
Ўйлаб иш киларди у инсон ҳар дам.
Йўқ дейсизми мулкка ҳирс қўйганларни,
Пул чиқса серғайрат, сўзамол, билгич...
Таъбинг тиррик бўлар, ўйлаб қоласан —
Дунё йиғармиди қадрдон Ильич?
Олтинлар виждонни қилиб қўяр кир —
Бойлик орттиришдан жирканди зинҳор!
Бу гап баъзиларга ёқмайди ҳозир,
Биздан куладиган баъзилар ҳам бор!
Юмшок кресло-ю телефон, кнопка...
Одамлар сарғаяр қабулхонада.
Баъзан ишга чиқмас, «касал», зўр папка...
Ўзгармасдек, гўё ёлғиз оламда.
Бундай мартабани берган халқни-ю
Ўқитган давлатни унутган, ғофил.
Шундай бир расвони қолдирайлиқ деб
Ўққа учдиларми Ўн еттинчи йил!?
Чет элга борамиз — эъзозу икром...
Зиёрат қиларлар, суратга оларлар.
Ғоят талтаямиз, кўтарамиз жом —
Ҳар оддий сўзга ҳам қарсак чаларлар.
Бу эъзоз муқаддас Ленин юрти-ю
Халққа бўлганини қилмайдилар фарқ.
Уларнинг наздида — кўчқор туғилганлар,
Уларнинг наздида — қумирсқадир халқ...
Дабдабалар бизни бузиб қўйдими —
Наҳот нонкўр бўлдик, кўзларда шира...
Бундай эмас эди мардлар удуми,
Ленинча камтарлик кетмасин сира!
Дўстлар, шундай пайтда Ильичга боқинг,
Қадрдонимизга, буюк инсонга!
Ғалабамизда ҳам, тўйимизда ҳам,
Тарбия берганда ўсмирга — ёшга,
Чуқур изтиробда — ўйимизда ҳам,
Боқамиз у сўнмас Ленин — қуёшга.

Шу йилнинг ўзида беш ўзбек ёзувчисининг олтмиш ёшга кирганлари нишонланиб, юбилейлари ўтказилди. Булар Ойбек, Уйғун, Собир Абдулла, Назир Сафаров, Фатхуллин ўртоқлар. Шоирамиз Зульфияхоним бўлсалар эллик ёшга кирдилар, яқинда юбилейларини ўтказамиз. Орадан яна озгина фурсат ўтади, саломатлик бўлса, ўзбек адабиётида навбат кутиб турган азамат, навқирон, заҳматкаш ижодкор бир бўғин ҳадемай бир ўрмон даги текис қарағайлардек элликка кириб боради. Булар: Ҳамид, Асқад, Мирмуҳсин, Рамз, Саид Аҳмад, Шукрулло, Туроб ва ҳозирча ёдимдан кўтарилган бошқалари.

Юқоридагиларни мабодо оқсоқол ёзувчиларимиз десак, иккинчи бўғинни қора соқоллар деймизми, наслимиз ва адабий хазинамизнинг жавҳарлари деймизми, бирор жўялик таъриф топилиб қолар...

Дарҳақиқат, мен бу иккинчи бўғин тўғрисида гап борса қирқ азамат ўғилнинг отасидай ўзимда қалбим тўла ғурур сезаман.

Баъзи-баъзида ҳамма кишиларга хос қиттаккина тушкунлик, ўз ижод якунидан норизолик, умр ўтиб кетаётганидан афсус сингари туйғулар ваҳим солса шу укаларимнинг соғу-саломат ижод қилиб турганликлари билан ўзимга далда бераман. Суянгудай тоғларим бор деб қувонаман. Давомим бор, деб қалбимга тасалли бераман. Шу соғлом ижодий плеяданинг пўлат занжиридай мустаҳкам силсиласида бир кўзанак бўлиб шоир Мирмуҳсин туради.

Бу шоир адабиётда туғилгандан буён муборак касбимизга ихлос билан, тинмағурлиги билан, ҳақиқийлиги билан, қаноати билан ажралиб туради. Дуруст, баъзи танқидчилар унинг баъзи шеърларида лирика кам, деб камситгандай бўлиб юрадилар. Гап замонга, халққа энг зарур гапни ўз вақтида айта олишда.

Унинг «Уста Ғиёс» поэмаси Улуғ Ватан урушидан сўнгги қишлоқ хўжалигимизни қайтадан тиклов давридаги маъқул асардир.

Бизнинг адабиётимизда халқ оғзаки адабиёти ва Дурбек, Лутфий, Навоийлар бошлаган достончиликларни ҳисобга олмаганда, янги замон мазмунидаги романчиликда Мирмуҳсиннинг «Зиёд ва Адиба»си биринчи манзум шеърий романдир. Бу жанрда Мирмуҳсин қанчалик муваффақ бўлди, бу энди адабиёт танқидчиларининг мўътабар фикрларига мунтазирдир. Узинг шоир ё адиб бўлишинг мумкин, аммо бир гуруҳ шоир ва адибларнинг ижод саройида саройбон бўлиб туришлик ғоятда мушкул ва масъулиятли вазифадир. Мирмуҳсин «Шарқ юлдузи» журналида роппа-роса ўн йил редактор бўлиб ишлади. Шундай катта даргоҳда шунча муддат масъул бўлиб туриш, бу энди унга партиямиз томонидан қилинган катта ишонч белгисидир.

Сўнгги йилларда у республикамизнинг йирик ва кекса журналларидан «Муштум»га редакторлик қилиб келмоқда.

Устидаги вазифаси ва масъулиятлари ғоятда чўнг бўлишига қарамай, у тинмай ижод қилмоқда. Сўнгги йилларда у «Жамила» повести, «Араб ҳикоялари», «Чиниқиш» романи, «Чўри», «Тунги чақмоқлар» тарихий повестлари, бир талай ҳажвий ва жиддий ҳикоялар, кўп-кўп яхши шеърлар ёзди.

«Совет Ўзбекистони»нинг бу саҳифасидаги асарлари ҳам унинг ижодий маҳсулотларидан кичик намунадир.

Ишқилиб, ҳаммамиз омон бўлайлик, замондошларимизнинг муносиб қиссаларини тарихда қолдир иш учун ижод қилаверайлик. Шояд замондошларимиз воситасида ўзимиз ҳам коммунизм қураётган улуғ халқимизнинг ғоят катта тарихида ҳисобга кириб қолсак.

Ғафур ҒУЛОМ.

ЎША КЎЗЛАР ЁДИМДА

Наҳот мени тамом унутсанг,
Шайтон солмок бўлар васваса...
Ухламасдан оттираман тонг,
Хаёлларга чўмаман роса.
Уша қайноқ, ноёб хатингни
Қайта-қайта ўқийман, жоним.
Юракка жо гўзал отингни,
Юрак ўзи такрорлайди жим.
Баъзан уни ўқийман ошкор,
Баъзан яширин—ғоятда пинҳон...
Сендан азиз яна нима бор,
Кўрсатмайман ўзгага зинҳор!
Тунлар ўзинг юракдаги моҳ,
Лекин якка ўтар тунимиз.
Соғинганда суратинг ҳамроҳ,
Фақат хатга қолди кунимиз.
Ўтиб кетди қанча ойу йил,
Қани бўлсанг эди ёнимда.
Ёдимдадир ҳамон у соҳил,
Ҳамон ўша кўзлар ёдимда...

Лирик шеърлар

ҚОЗОҚ ШОИРИ СИРБОЙ

Ҳар кимнинг касби-кори —
Содиқ, ажралмас ёри.
Қозоқ эли деганда,
Адир ели деганда,
Сурувларнинг макони,
Тенгсиз бойликлар кони,
Беҳудуд у қўриқлар,
Нор туялар, тўриқлар...
Эсласам тошқин сойни —
Мен кўраман Сирбойни.

Қувлик-шумликдан узоқ,
Шуҳратга қўймас тузоқ,
Меҳнати билан мағрур,
Куйлари билан масрур,
Уз элидай бағри кенг,
Бўйи Ҳималайга тенг,
Гулпорлари чопоғон,
Қоплонлари топоғон,
Меҳмондўст, кўнгли очиқ,
Бойлиги элга сочиқ,
Шавкатим, дил озиғим,
Омон бўлгин қозоғим!

Фарзандинг Сирбой билан,
Куйга ўта бой билан
Жамбул элида қўноқ
Бўлдим умрга иноқ.
Акам, жекам дейишдик,
Женам, акам... суйишдик.
Қўшилди куйим куйга,
Тенг бўлди бўйим бўйга,
Ғафуру Собит бўлдик,
Халқимизга қут бўлдик.

НЕГА БУЛБУЛ КУЛРАНГ?

Собиқ партизан, атоқли украин ёзувчиси Юрий Забанацкий ҳикояси

Украина ерин топтаганда ёв,
Булбуллар ҳам кочган ўрмон томонга.
Йигитлар жанг қилди кескин, беаёв,
Ботир партизанлар кирди ўрмонга.
Булбул ҳам куйламай, очмай сира лаб
Ўрмонларда кезди доимо дайдиб.
Оловлар устида учди пириллаб,
Куйган гўзаллиги келмади қайтиб —
Патлари кул бўлиб, олди кулранг тус...
Бир куни у кўрса ёнар Оксана,
Нола-ю фарёди тутди ўрмонни.
Шундан бошлаб қарғар фашистларни у,
Гўзаллигу тинчлик — эзгу армони.
Куйган юрак билан куйлайди доим,
Ғазаб-ноласига йўқдир ниҳоя.
Лаънатлайди ёвни... Оксана ва куёвни
Эслаб, севгисин қилар ҳикоя...

ИНСОН ТАФАККУРИ

Беқиёс кенгайди инсон тафаккури —
Галактикалардан улкан минг карра,
Миллионга бўлинди кўз кўрмас зарра,
Ҳамма ёқда илм-маърифат нури.
Ва лекин пашшани — коъфар зиённи
Батамом йўқотиб бўлмаганидай —
Баъзан учраб қолар ёвуз жаҳолат,
Худди кутар мушук, худди оч бўри...

БИР ШОИРГА

У гул эмиш, ҳар ерда ўса берармиш бирдак,
Қай мамлакат бўлмасин гуллайберармиш қат-қат...
Билмадик... Лекин бизлар бу Ватандан узилсак
Қуриймиз, чунки она-юрт-ла тирикмиз фақат!

ЖАҲОЛАТДИР ОТИНГИЗ

Минғир-минғир қилиб, ўтмишни мақтаб,
Яссавийдан ўқиб, уни деб мактаб...
Ҳаётдан жирканиб, қуёшдан қочган,
Етти бўғин думин — заҳрини санчгап,
Юзида ниқоби, қўлида тиғи,
Қалтирайди лаби, дилида йиғи...
Ўта жаҳолатдир сизнинг отингиз,
Бўғзингизда қотсин ҳоқаратингиз!

ЁЗУВЧИ ЁН ДАФТАРИДАН

Эътиқод ва муҳаббат ёнма-ён бўлгани маъқул, бири — қалб, бири — қанот.

⊙

Кексаларга ҳурмат — одобнинг аввалидир, бу фазилатни йўқотган ёшнинг шўрхак, сассиқ алафдан фарқи йўқ.

⊙

Бир аёл боласини ғоятда яхши кўриши билан мақтанарди. Ҳа, ким ўз фарзандини ёмон кўрибди! Ҳамма болаларни яхши кўришдек фазилатга эга бўлган она ғоятда бахтлидир.

⊙

Шоир илгари ҳам кўп бўлган, ҳозир ҳам кўп ва бундан кейин ҳам кўп бўлади. Лекин халқи дилидагини топиб куйлай олганлар ўлмайди.

⊙

Пилла ҳам, бузоқбоши ҳам қурт, кўринишига қараб баҳоласа, бири — инсонга ипак беради, бири — мева илдизини кемириб қуритади.

⊙

Илмсиз ёзувчи — мушак, ярим йўлга кўтарилиб, бир жилва берадию, кейин тамоман сўнади.

⊙

Гуруҳбозлик — мардликка кирмайди, кучсизлик нишонаси.

⊙

Ибрат олиш керак бўлса, ёшлар Кошевойдан, Зоядан, Эрйигитовдан, Матросовдан ўрнак олсин — чунки бизлар тенгсиз жангда ғолиб чиқдик. Нима сабабдан баъзи ёшлар Ғарбий Европа ресторанлари атрофида пайдо бўлган ҳаромилардан — стилягалардан ибрат олиши керак?! Қандай бедодлик, биз жон бериб, бу кунга етсагу қандайдир бир Джондан ўргансак!

⊙

Бемеҳнат топилган шуҳрат — сарқит, қорин оғритади, холос.

⊙

Фирибгар усталик билан иш кўраркан, икки дўст иноқлигининг бузилиши ҳеч гап эмас. Дўстларнинг ёқалашишидан манфаатдор шахсдан ҳазар қил.

⊙

Ёмон таржима — юнди, уни ичиб ҳам бўлмайди, ерга сепиб ҳам бўлмайди...

⊙

Ғоявий душман кишининг мақтовларига учма, бундан минг йил аввал ҳам ибни Сино: «Сен ўланкса илоннинг бошига қўниб учган пашшадин қилгил ҳазар», деган.

⊙

Пашша билан иғвогарни қофия қилса бўлади, чунки уларнинг қилар иши бир хил.

⊙

Не-не мамлакатларни, не-не шаҳарларни, не-не одамларни кўрмадим, дейсиз. Ленин ўз юртимнинг баҳоси йўқ, уни ҳеч бир мамлакатга тенглолмайман — ўз уйим, ўлан тўшак...

МАЖНУН

ҲИКОЯ

Ҳар неча йўқ эрди сўзга тоби,
Кўнглида кўб эрди изтироби...
Ҳам мағзида хушдин хабар йўқ,
Ҳам жисмида руҳдин асар йўқ.
НАВОИЙ.

Куни билан мотоцикл тариллатиб, кўча чангитган тўрт давонгир йигит кечга яқин «йўрға отлари»ни толга боғлаб қўйиб, анҳор устидаги сўрида эбқларини сувга осилтириб чойхўрлик қилишарди. «Пахтакор»нинг ғалабаси уларни беҳад қувонтириб маст қилган. Шу йигитлардан бири ўтган куни Тошкентга учиб бориб келди — унинг хаёлу фикри, муҳаббати футболда. Бу дунёда унинг учун футболдан азизроқ нарса йўқ. У иттифоқо кўча четидан ўтиб кетаётган қизга ялт этиб қаради:

— Вай, до-о-од! Ўзим...

Ўтиб кетаётган қиз саросимага тушди, оёғи остидаги тошга қоқилиб кетай деди. Йигит шерланиб, ўнг қўли билан тепадек кўксини чангаллаб яна дод солди... Қиз юриб кетаётган ерида бирдан бурилиб, йигитлар томон кела бошлади. Негадир бир зумда уларнинг беодоб қийқириқлари таққа тўхтаб, қизга тикилишди. Қиз бояги дод солган, сочлари бўйнигача ўсиб тушган довангир йигитга яқин келиб, кўзларига қаттиқ тикилдида, мулойимлик билан сўради:

— Мени чақирдингизми, Холмат ака?

Холмат елкасини қисди, негадир нафаси чиқмай лол қотди. Қиз унинг исмини шу қадар чиройли айтдики, бир лаҳзада унинг бесўнақай гавдаси мўмдек эригандай бўлди. Бунинг устига нозиккина қизнинг ҳайиқмай тикка бу «ёввойи қоплонлар» устига бостириб келгани уларни ҳайратга солди.

— Йўқ, мен сизни чақирганим йўқ. Сизга шунлоқ эшитилгандир, — деди Холмат бир оз уялинқираб.

Қиз табассум қилди. Шу оннинг ўзидаёқ орқасига бурилиб кетаётган эди, йигитлардан бири Холматни туртди: «Ҳей, гап ташла! Лаб-даҳан борми! Бир нима десангчи!» Холмат миқ этмади, қизнинг орқасидан тикилганича маҳлиё бўлиб қараб қолди.

Шу кундан бошлаб Холматжон шаддод қиз ҳақида ўйлай бошлади; унинг журъати ва шундай бир маданий, хушбичим қизнинг унинг кўзларига тикилгани тинчини бузди. Унинг исми Ҳафиза, муаллима экани, Тошкент педагогика институтини тамомлаб келганини суриштириб билди. Уйда ётаркан кўзларини юмиб, яна Ҳафизани ўйлади: у жуда келишган, ёқимтой қиз, лаблари устидаги кўкиш тук ҳам ўзига ярашиб турарди. Яна бир карра шу қиз билан учрашишга қарор қилди.

Кунлардан бир куни мактабга яқин, йўл устида Ҳафиза Холматга рўпара келиб қолди:

— Салом, Ҳафизахон! Сиздан бир нарса сўрамоқчиман...

— Марҳамат. — Ҳафиза ялт этиб Холматга қаради. Бу учрашув тасодифан бўлмагани, Холмат атай пойлаб йўлда турганини пайқади.

— Ўша куни... мен... беодоблик қилган бўлсам сиздан узр сўрайман... Мени кечиринг.

— Мен ёмон нарса сезганим йўқ, сиз мени чақиргандек бўлдингиз. Бошқа нарсани билмайман...

— Менинг исмимни қаёқдан биласиз?

— Сиз отнинг қашқасидек ҳаммага маълумсизку, — Ҳафиза кулимсиради, икки ёноғида кулгич пайдо бўлди, — нега мен билмас эканман.

— Қизиқ...

— Сизни ёғоч полвон ҳам дейишади. Бекорчи бўлганингиз учун бўлса керак...

— Лаббай?.., давонгир Холматнинг бирдан ранги оқариб кетди, — ўша одамларга айтиб қўйинг: ХВС ҳайдаймиз! Бу — қирқ беш минут афанди айтиб бериш эмас!!!

Ҳафиза Холматга ялт этиб қаради. У тўлқинланиб кулиб юборди:

— Одамлар сизни механизаторлик курсининг аттестатини бўйнига тумор қилиб осиб олиб, ялло қилиб юрибди дейишяпти. Қайси бири рост, менинг учун ҳеч аҳамияти йўқ...

Шу гапдан сўнг улар хайр-маъзур қилиб хайрлашишди. Алам қилган Холмат мотоциклини олиб чиқиб, ярим кечагача гариллатиб кўча айланди. У атай Ҳафизалар кўчасида чанг кўтариб гариллатди. Орадан икки кун ўтгач, Холмат «сизда жуда зарур ишим бор» деган мазмунда бир боладан хат бериб юборди. Ҳафиза ҳайрон, жавоб қилишни ҳам, қилмасни ҳам билмади. Аммо Холмат нима мақсадда юрганини тушунди. Тўғрироғи шу қорамағиз мажнунсоч йигит унга ёқарди — унинг норғил бўйи, қошлари остида чақнаб турган кўзлари, бачкана эмаслигини биларди — булар бари бутоформи, ёки сийнаси ичида тепиб турган чиройли қалби ҳам борми, ана шуни билишга жуда қизиқарди.

Ҳафиза Холматни дарсдан сўнг мактабга келишини ва физика лабораториясида кутажагини хабар қилди. Шу куниёқ Холмат — сочи ўсиб бўйнига тушган мажнун йигит мактабга кириб келди. Улар қўл қисишиб омонлашишди. Ҳафиза унга жой кўрсатди.

— Безовта қилганим учун кечиринг... Бир зарур гапим бор эди, — деди Холмат ғўлдираб. У дам Ҳафизага, дам шкафлардаги моделу деталларга аграярди. — лаборатория жуда бой экан...

— Ҳа, — деди Ҳафиза Холматни кузатиб.

— Агар мен... сизни кинога таклиф қилсам борасизми?

Томдан тарашадек бўлиб тушган бу гапга Ҳафиза ҳайрон бўлиб қолди.

— Йўқ. Зарур гапингиз шуми?

— Мен чиройли гапларни билмайман, Ҳафизахон, топган ҳамма зарур гапим шу. Ўша кинони ўзим ҳам бир марта кўришга кўрганман, лекин...

— Лекин?

— Ҳа, сиз билан бирга кўргим келди. Умуман сизни кўргим келади.

Ҳафиза қизариб ерга қаради...

Орадан яна уч кун ўтгач улар район партия активида — театр фоесида учрашиб қолишди. Ўртада об-ҳаводан бўлак тайинроқ бир гап бўлмади. Залда Холмат узоқдан Ҳафизага тикилиб, ундан асло кўз узмай ўтирди. Ҳафиза андак безовталаниб, гоҳ-гоҳ ўнг томонига Холматжон ўтирган ложага қараб қўярди... «Эҳ, бир тил билмас дарди-бедавога учраб қолдим, деса керак» — Холматжон изтироб чекарди.

Холмат уйга келиб, кўксини захга бериб ётди. Овқат ҳам егуси келмас, тажанг, қулоғига гап ҳам ёқмасди. Унинг қалин, тепадек кўкси пиёз пўстидек юпқа бўлиб қолгандай. У ярим қоронғу хонада, кўрпача устида юмаланиб ётарди. Ағдарилиб шипга қарар; шипдаги шу улкан ҳарилари ёлғиз ўзи гардавида олиб чиқиб қўйган эди, неча минглаб ғишт қўйган... Ҳозир унинг мадори, қунти йўқдек. Мотоцикл ҳам ҳовлининг бир чеккасида ётар, у билан ҳам унча қизиқмай қўйди, футболдан ҳам совугандай... Унинг хаёлида ўша... энг севимли, энг гўзал Ҳафиза. Уни кўргуси келар, мактаб ёнидаги кўчадан ўтгудай бўлса юраги гуп-гуп уриб кетарди. Бошқа қизларнинг овозини эшитиб қолгудай бўлса, Ҳафиза гапиратгандай жон қулоғини тутар, у эмаслигани билгач яна ноумид йўлида кетарди. Баъзан радио ҳам тинмай «Ҳафиза», «Ҳафиза...» деяётгандай туюларди. Кўчадан ўтиб кетаётганида кимдир «Нафиса, Нафиса», деб қизини чақираётгани унинг қулоғига «Ҳафиза» бўлиб эшитилди. У бир лаҳза тўхтаб, қулоқ солиб турди. Дунёда Ҳафиза деган исмдан ҳам чиройли исм борми? Холматжон Уйғуннинг бир шеърини оқ қоғозга кўчириб, конвертда Ҳафизага юборди. Шу китобнинг ичига сиёҳда чиройли қилиб, атрофига гул-булбуллар суратини чизиб «Ҳафиза» деб ёзиб ҳам қўйди. Бир болани ишга солиб, мактабдан Ҳафизанинг фотосуратини олдириб ёнида сақлаб юрди. Гоҳ-гоҳ ана шу суратга тикиларди, уни яширинча ўпиб ҳам қўярди... Холматжон ўртоқларидан бирига шу қизни жуда яхши кўриб қолганини айтди. У негадир Ҳафизани ҳаммадан қизғанар, бу номни бошқаларнинг тилга олишини мутлақо истамасди. Ҳеч нарсани тан олмовчи, қизларни мазах қилувчи, дунёда мотоциклу, футболдан азиз нарса йўқ деб юрувчи бу давонгир баъзан ўзининг асиру забун бўлиб қолганига таажжубланарди.

Шанба куни улар тўйда учрашиб қолишди. Ясаниб келган Ҳафизани кўрган Холматжоннинг юраги яна гуп-гуп ура бошлади. Тўйдаги йигитларнинг кўзи «ингичка бел, каптар кўкрак...» қизда эди. У бугун оқ капрон кўйлак кийиб, сочини кўбба қилибди. Юрганида икки кураги ўртасидаги қора майиздек холи ҳам кўйлак ичидан шундоқ кўриниб турарди. Унинг бугун ниҳоятда кайфи чоғ, одамлар билан қуюқ омонлашар, зерикмай узоқ сўзлашар. У Холматжон билан ҳам узоқдан бош қимирлатиб омонлашди. Қандайдир бир силлиқ йигит билан узоқ чақчақлашди, у билан ёнма-ён юриб, олмазорга кириб кетишди. Йўлда у йигит Ҳафизанинг билагидан ушлагандек ҳам бўлди — Холматжоннинг юраги қинидан чиқиб кетаёзди, у ўзини кўрсатмай орқама-орқа боққа кирди. Дарахтлар соясидан уларни кузатди: олифта йигит Ҳафизанинг тортинишига қарамай, суйкалиб бораётгандай туюларди. Холмат аранг ўзини тутар...

Шу куни тўйда Ҳафиза юқорида ўтириб, ҳалиги йигит билан рюмка уриштириб вино ичди. Тўй тарқашга яқин, бир оз олдинроқ у хайрлашиб кетди. Орқама-орқа юриб, етиб олган Холмат Ҳафизани уйигача кузатиб қўймоқчи бўлди. Йўлда кетатуриб Холмат ўртадаги сукутни бузди.

— У ким?

— Институтда бирга ўқиганмиз.

— Ишонмайман!

Ҳафиза ялт этиб Холматга бир қаради-да индамай кетаверди. Улар бир оз юргач, Холмат Ҳафиза қўлидан ушлаб бағрига тортди. У ўпмоқчи ҳам бўлди. Ҳафиза Холмат кўкрагидан итарди: «Қўйинг, керак эмас!» Ҳафиза Холмат қучоғидан сирғалиб чиқиб, йўлда давом этди. У Холматга хайр ҳам демай, уйига кириб кетди.

Холмат лол бўлиб қолди: демак гумонлари тасдиқ. Ўша олифта билан яқин экан... Холмат туни билан ухламай, шипга қараб тонг оттирди. Алам ва ғазаб уни ҳар хил хаёлларга чулғади; наҳотки шундай ишонган кишиси, дунёда энг яхши кўрган инсон айнаса! Энди унинг учун дунёнинг қизиғи ҳам қолмади.

Холмат шу куни эрта билан ҳеч кимга билдирмай қишлоқдан чиқиб кетди. Ўртоқлариникида деб юрган кампир онаси эртасидан бошлаб зир югуриб излай бошлади. Қишлоқни элак-элак қилди. Васвасага тушган она канал бўйига бориб, оқиб ётган сувга қаради, наҳотки у бўйнига тош боғлаб ўзини сувга ташлаган бўлса: «Наҳотки рустами достондек болагинаси ёш жонига қасд қилган бўлса? Хуштор бўлиш ҳам шунақа бўладими! Э, худое! Бу замоннинг болалари мунча ёмон экан, мунча шум-така экан!.. Энди нима қиламан, вой-болееем!..».

Холмат ҳеч ерда йўқ. Колхоз раиси ҳам ҳайрон, машина тўхтаб қолмасин деб бошқа одамни ўтказди. Қўшни қишлоққа ҳам бориб келишди. Намангандаги уруғлариникига ҳам югуришди, ҳеч ерда йўқ. Орадан бир ҳафта ўтгач, кутилмаганда хат келиб, Холмат онасидан бу номаъқулчилиги учун узр сўрабди — Мирзачўлда, совхозда ишлаётган эмиш...

Холматнинг йўқолганини эшитган Ҳафиза юраги орқасига тортиб кетди. Шу лаҳзанинг ўзидаёқ мактаб директори хонасига кириб, колхоз раисига телефон қоқди.

— Алло, менга Ҳамроали ака керак эдилар... Йўқмилар? Сиз ким бўласиз? Бош бухгалтер? Сиздан бир нарса сўрамоқчиман, Шерматов қаёққа кетган? Ҳа, Холматжон Шерматов. Менми? Мени танимайсиз. Айтақолинг, сиздан ўтиниб сўрайман. Топилди дейсизми? Мирзачўлга кетган дейсизми? Қачон келар экан? Ҳеч келмас эмиш? Нега!?..

Ҳафиза сўшашиб, ҳайрон бўлиб қолди. «Нега бунақа қилди? Наҳотки мен уни ранжитган бўлсам? Ёмон иш қилдимми? Мен унинг жинидек рашкини келтирмоқчи эдим, хато қилиб қўйганга ўхшайман... Рашки жуда қаттиқ экан, тамом кечиб кетди энди... Ахир мен уни яхши кўраман-ку..: у нодон наҳотки буни тушунмаса! Энди нима қилиш керак? Индамай кетсаммикан. Ҳа, бошқа нима иложим бор! Уни энди мутлақо эсламайман! У — нодон, чапани йигит! Одам ҳам шунақа бўладими-ю!».

Яна бир неча кун ўтди: у Холматни унутиб юбормоқчи бўлди. Уни эсламасликка ҳаракат қилди: «Подумаешь, бир тракторчи уни шунча изтиробга солсин!» У кўпроқ китоб ўқиди, болаларнинг дафтарини йиғиб келиб, имлосини кўрди, суратлик журналларни томоша қилди... Лекин барибир рўпарасида басавлат ўша йигит пайдо бўла бошлади. Унинг қулоғига «Ҳафиза, мен сени яхши кўраман, мен умримда ҳеч кимни яхши кўрмаганман, мен ёмондирман, лекин мен сени севаман, сенга содиқман, сендан ажралганим, ўлганим...» деган сўзлар эшитилиб кетди. «Агар мен сени йўқотсам, менинг ҳеч нарсам қолмайди, менинг дунём йўқолади...».

Ҳафиза рўпарасидаги китобни ўқигандек бўларди-ю, кўз олдида Холматжон, қулоғида унинг сўзлари жаранглаб турарди. У кечаю кундуз ўйлади, фикру хаёлини асло чалғита олмади. У бир оз хаёлпараст ҳам бўлиб қолди; бир куни онаси уришиб берди: «Ҳай, Ҳафиза, сенга нима бўлди, мунча хаёл сурасан!».

Ҳафизанинг чидами бир ҳафтага етди, энди у ортиқ туролмади. Уйдагиларига Тошкентга командировка билан бориб келишини, зарур вазифа топширилганини айтиб, шанба куни поездга чиқди. У Тошкентга эмас, Мирзачўлдаги Гагарин номидаги совхозга жўнади...

Чексиз дала. Олисда терим машиналари гуруллаб сузиб юрибди. Улкан карта четида Ҳафиза кафтларини пешанасига соябон қилиб, нигоҳи билан узоқ-узоқдан кимнидир қидирарди. Агрегатни тўхтатиб, пастга тушган бир йигит картани кесиб, у томон кела бошлади. У анча яқинлашгач, рўпарада чангга беланган, офтобда қорайиб кетган Холмат пайдо бўлди. Унинг соқоллари, бўйнидаги сочлари хўрпайиб ўсиб, аллақайси бир композиторга ўхшаб қолган. Ҳафиза ҳазиллашиб «Мажнун» дегани ҳам ёдига тушиб ичидан кулди. Улар бир-бирига тикилганича қараб туришарди...

1965 йил.

Чет эл кишилари Ўзбекистон ҳақида

АССАЛОМ, АЗИЗ ДЎСТЛАР!

ТАСС таклифи билан Совет Иттифоқига келган чехословак журналисти, Чехословакия телеграф агентлигининг редактори Милан Чута Ўзбекистонда меҳмон бўлиб турибди. Ўртоқ Чута деярли йигирма йилдан буён матбуот соҳасида ишлайди. Чута СССРга иккинчи марта келиши, лекин Ўрта Осиё республикаларига биринчи марта меҳмон бўлиб келди. У Ўрта Осиё республикаларида бўлишини Ўзбекистон пойтахти Тошкент билан танишишдан бошлади.

Милан Чута газетамиз саҳифасида ўзининг дастлабки таассуротлари ҳақида ҳикоя қилиб беришга рози бўлди.

Бундан бир ҳафта олдин сизнинг гўзал Тошкент шаҳрингизда меҳмон бўламан деб ўйламаган эдим. Тошкентда қуёш Прагадагига нисбатан 5 соат олдин чиқади. Лекин бу ерда мен кўрган ҳаёт жўшқинлиги, коммунистик қурилиш суръатлари вақтдан ўзиб кетмоқда.

Мамлакатимнинг ҳар бир гражданини, айниқса журналист учун Ўзбекистон билан учрашув унутилмас хотира қолдиради. Мен бу ўринда Совет Иттифоқидаги бой ҳаётнинг саҳифаларини ташкил этувчи ўзбек моддий ва маънавий маданияти ажойиботларинигина кўзда тутаётганим йўқ. Бу ўринда мен шу йил Совет Армияси томонидан фашист босқинчиларидан озод қилинганлигининг йигирма йиллигини нишонлаган халқимни ҳам кўзда тутмоқдаман. Мен бу ерга, Тошкентга келиб, 1945 йилда совет қўшинлари бўлинмалари билан бирга олтин Прагамизнинг вайрон бўлишидан сақлаб қолиш учун у ерга шошилган аскарларни учратдим. Ўзбекистонда Прагани озод қилиш учун бўлган жангларда иштирок этган кишилар жуда кўп. Чехословак халқи озодлиги ва бахти учун қурбон бўлган ва жасорат кўрсатган бу қаҳрамонлардан абадий миннатдормиз.

Чехословак — Совет дўстлиги кундан-кунга мустаҳкамланмоқда ва ривожланмоқда. Бу дўстлик биз учун муқаддас ва бузилмасдир. Совет Ўзбекистони меҳнаткашлари ҳам чехословак халқига нисбатан қардошлик ва дўстлик туйғулари билан яшаётганлигига ишонч ҳосил қилдим. Тошкентга келиб олган дастлабки таассуротим — бу ердаги самимийлик ва дўстлик туйғуларидир. Бизни ҳар қадамда самимий, дўстона кутиб олдилар.

Тошкент тўқимачилик комбинатида Чехословакия тўқимачилик машиналари тўғрисида жуда оқилона гапларни айтишди. Бундай машиналарнинг бири ишлаб турганини ўз кўзим билан кўрдим. Бу машина тўқимачилик корхонасининг технология циклига киритилгандир. Тошкент тўқимачилик комбинати мен кўрган шундай корхоналарнинг энг яхшисидир.

Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясининг Шарқшунослик институтида менга Тошкент ва менинг мамлакатим олимлари ўртасидаги дўстона алоқалар тўғрисида гапириб беришди.

Ўзбекистон пойтахтидаги қурилишлар, Ўрта Европада яшайдиган баъзи кишиларнинг Осиёнинг мана шу қисми ҳақидаги тасаввурлари ҳақиқатга тўғри келмаслигини кўрсатиб турибди. Чунки социалистик Ўзбекистон жуда тез юксалмоқда.

Масалан, мен Навоий театри, аэропорт, вокзал, марказий универмагнинг замонавий биноларини, шунингдек Чилонзордаги уй-жойларни кўрдим. Чилонзор Европадаги ҳар қандай шаҳарга ҳусн қўшган бўлур эди.

Ўзбекистонга келишим, халқингизнинг меҳнат соҳасидаги янги ажойиб ғалабасига тўғри келди. Республика меҳнаткашлари 3 миллион тоннадан ортиқ пахта йиғиб териб олганликларини зўр хурсандчилик билан эшитдим. Шу сабабли «пахтакор»чиларнинг Киев динамочилари билан учрашувини кўргани Тошкент стадионига келганимда, бу ердаги «3 миллион тонна пахта тайёр, сизлар икки очко олинг!» деган шиорга тўла қўшилдим. Сизни ишонтириб шуни айтаманки, «Пахтакор» дарвозасига ортиқча битта тўп кирганда сизлар билан баравар ҳаяжонландим, чунки мен ҳам ўзбек спортчиларининг ғолиб чиқишини истар эдим.

Бозорларингиз тўғрисида кўп эшитганман. Тошкент бозорига бориб чинакам шарқ мевалари виставкасини кўргандай бўлдим. Бундай мевалар тўғрисида Шаҳризода ҳақидаги эртаклардагина ўқиган эдим. Аммо мен бу мевалар фақат саҳий ернинг эмас, ўзбек деҳқонлари меҳнатининг самараси деб биламан. Ўзбекистон маданиятининг қадимги ёдгорликлари мени чуқур ҳаяжонга солди. Қадимги аждодларингизнинг астрономия, медицина, математика ва бошқа фанлар соҳасидаги ўз кашфиётлари ҳақида ёзган қўлёзма китобларини зўр ҳаяжон билан варақладим. Алишер Навоий, Мирзо Улуғбек ва бошқалар нақадар буюк кишилар эди!

Мамлакатларимиз ораси узоқ бўлишига қарамай, биз бир мақсад, бир идеал билан яшамоқдамиз. Албатта, ўзбек дўстлар билан бўлган самимий учрашувлар сира ёдимдан чиқмайди. Узоқ-узоқларда ҳам, бир неча йиллардан сўнг ҳам уларнинг «Ассалому алайкўм»ига «Ваалайкўм ассалом» деб жавоб бераман. Доимо соғ-саломат, бахтиёр бўлинг, ишингиз ривож топсин. Дўстлигимиз жануб қуёши каби қизғин, сизнинг осмонингиз каби тиниқ бўлсин.

Милан ЧУТА,
чехословак журналисти.

АДАБИЁТ САҲИФАСИ

16 ОКТЯБРГАЧА „ОҚ олтин" ХИРМОНИ

Республикада пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 16 октябргача бўлган маълумот

ОБЛАСТЛАР

(Планга нисбатан процент ҳисобида: биринчи стун — областлар; иккинчи стун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи стун — мавсум бошидан; тўртинчи стун — бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи стун — мавсум бошидан)

ТОШКЕНТ	1,68	103,18	1,21	107,25
Қашқадарё	1,18	91,53	0,09	36,84
Самарқанд	2,75	89,84	2,11	66,35
Хоразм	3,82	89,13	4,05	62,97
Сурхондарё	1,61	88,76	1,24	88,99
Фарғона	1,51	86,64	1,68	83,08
Бухоро	1,28	84,83	0,11	27,22
Андижон	1,90	80,33	2,23	68,38
Қорақалпоғистон АССР	2,82	77,17	2,52	55,67
Сирдарё	2,56	76,87	3,01	97,33
Ўзбекистон ССР бўйича	2,09	85,77	2,06	76,60

Республикада 15 октябрь куни 75192 тонна пахта тайёрланди.

РАЙОНЛАР

(Планга нисбатан процент ҳисобида: биринчи стун — областлар ва районлар; иккинчи стун — мавсум бошидан буён тайёрланган пахта; учинчи стун — машинада терилган пахта)

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ		
ОРЖОНИКИДЗЕ	117,76	113,60
ОҚҚЎРҒОН	108,72	128,66
ЎРТА ЧИРЧИҚ	108,44	110,61
ЮҚОРИ ЧИРЧИҚ	107,59	119,97
БУКА	104,20	111,36
КАЛИНИН	103,66	69,17
Янгийўл	95,11	84,16
Бекобод	89,58	91,94
ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИ		
ЧИРОҚЧИ	106,57	24,69
ҒУЗОР	101,48	95,00
ШАҲРИСАБЗ	100,72	35,17
Қамаши	98,44	47,80
Яккабоғ	97,23	27,54
Косон	82,29	52,72
Қарши	66,58	30,27
САМАРҚАНД ОБЛАСТИ		
ҒАЛЛАОРОЛ	102,85	—
НАРПАЙ	101,47	79,31
ХАТИРЧИ	100,01	74,64
Пайариқ	91,35	72,35
Каттақўрғон	88,09	62,54
Иштихон	86,55	52,80
Булунғур	86,25	71,78
Пастдарғом	79,35	44,74
Самарқанд	68,05	79,00
ХОРАЗМ ОБЛАСТИ		
Янгиариқ	99,09	58,80
Ҳазорасп	93,41	65,14
Шовот	92,16	88,45
Хива	87,10	58,09
Гурлан	75,42	53,00
Урганч	73,86	64,58
СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ		
Шўрчи	97,02	97,31
Сариосиё	90,99	102,12
Шеробод	90,48	45,03
Денов	88,24	92,83
Жарқўрғон	87,49	93,95
Термиз	72,00	42,28
ФАРҒОНА ОБЛАСТИ		
КИРОВ	113,22	106,11
ЎЗБЕКИСТОН	100,34	100,09
Поп	94,39	100,67
Ленинград	90,88	78,98
Бағдод	88,24	68,15
Олтиариқ	77,37	65,88
Охунбобоев	77,08	68,08
Қува	73,43	88,44
Фарғона	67,66	40,65
БУХОРО ОБЛАСТИ		
Бухоро	89,53	28,95
Вобкент	87,37	16,90
Ғиждувон	86,78	28,13
Когон	86,48	35,00
Навоий	83,28	33,06
Ромитан	82,16	29,54
Қоракўл	79,30	23,20
АНДИЖОН ОБЛАСТИ		
БЎЗ	104,37	112,65
ЗАДАРЁ	103,04	105,03
Чуст	88,07	70,16
Наманган	87,05	60,45
Москва	82,65	77,46
Балиқчи	80,83	89,63
Янгиқўрғон	79,18	65,67
Ленин	79,04	45,52
Учқўрғон	78,22	65,73
Хўжаобод	77,01	66,94
Избоскан	76,33	65,16
Андижон	73,45	32,66
Қўрғонтепа	68,97	73,75
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР		
Беруний	92,83	60,81
Тўрткўл	88,63	61,87
Хўжайли	83,37	45,90
Амударё	78,28	56,36
Чимбой	64,04	39,31
Қўнғирот	63,04	59,65
Кегайли	60,83	69,92
СИРДАРЁ ОБЛАСТИ		
Жиззах	86,23	109,55
Пахтаорол	85,48	113,07
Киров	81,94	107,05
Боёвут	80,85	97,75
Сирдарё	74,19	88,87
Еттисой	73,35	81,54
Гулистон	69,79	88,90
Ильич	64,26	96,36

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

АККРА СЕССИЯСИДА

АККРА, 15 октябрь. (ТАСС). Африка бирлиги ташкилоти министрлар кенгашининг кеча бу ерда очилган сессиясида Гана вакили Кожо Ботсио сессиянинг раиси қилиб, Камерун ва Сомали ташқи ишлар министрлари раис ўринбосарлари қилиб сайланди.

Кечки ёпиқ мажлисда министрлар сессиянинг 22 моддадан иборат кун тартибини муҳокама этиб қабул қилдилар.

Мажлислар залида маслаҳат кенгашининг аъзолари — Мадагаскар, Того, Габон, Чад, Конго (Леопольдвиль) ва Марказий Африка Республикаси вакилларининг ўринлари ҳозирча бўш турибди. Аммо, мавжуд кворум иш бошлаш имконини беради.

Нацист қотиллар қамоққа олинди

БОНН, 15 октябрь. (ТАСС). Заксенхаузен концентрацион лагерида иш кўрган нацист қотиллар Эрвин Зейферт ва Иозеф Негеле уруш тамом бўлганидан 20 йилдан ортиқ вақт ўтгач Ғарбий Германияда қамоққа олинди. Уларнинг ҳар иккиси ана шу лагердаги совет ҳарбий асирларини кўплаб ўлдиришда қатнашган эди. Уруш вақтида бу лагерда 10 мингдан ортиқ совет кишиси ўлдирилган эди.

Голландиянинг университет шаҳарчаларида студентлар учун жой етишмайди. Олий ўқув юртларида таълим олаётган кўпгина ёшлар ноқулай уйларда яшайдилар ёки бутунлай турар жойлари йўқ. Амстердам студентлари одатдан ташқари намойиш ўтказдилар. Улар дарахтларга қалин тахталарни қоқиб, стол, стул қўйиб, ўзлари ўтириб олдилар. Ёнларига эса шаҳар аҳолисидан студентларга жой берилиши илтимос қилинган плакатлар осиб қўйилган эди.

АНЕФО—ТАСС фотоси.

ЗАҲАРЛОВЧИЛАР БРИГАДАСИ

«Озодлик» агентлигининг яқинда эълон қилинган баёнотида бундай дейилади: «Америка империалистлари заҳарловчи моддалар қўлланиб, бу билан Жанубий Вьетнам халқига қарши урушнинг энг шафқатсиз методларидан фойдаланмоқдалар. Бу жиноятлар 1954 йилги Женева битимлари ва ҳар қандай заҳарловчи моддалар қўлланишни тақиқлаб қўйган 1925 йилги Халқаро конвенсияни учига чиққач сурбетлик билан бузишдан иборат». «Бу битимларни бузувчилар,— деб таъкидланади баёнотда,— ҳарбий жиноятчилар деб ҳисобланади ҳамда улар Жанубий Вьетнамни озод қилиш Миллий фронтининг қонунларига биноан жазоланади».

Ғарбий Фландриядаги Ипр шаҳарчаси билан Жанубий Вьетнамдаги Бенчет қишлоғи ўртасида бир неча минг километр масофа бор. Аммо инсониятга қарши қилинган жиноятлар тарихида бу икки номни бир-бирига ёнма-ён қўйиш мумкин. 1915 йилнинг 22 апрелида Кайзер Германияси қўшинлари Ипр районида инглиз ва француз қўшинларига қарши заҳарловчи моддалар солинган газ баллонлари билан ҳужум қилган эдилар. Шундан кейин орадан эллик йил ўтгач, 1965 йилнинг 5 октябрида Америка қўшинлари Бенкет районида жанубий вьетнамлик ватанпарварларга қарши қўмондонликнинг расмий буйруғи билан очиқдан-очиқ кўздан ёш чиқарадиган газ ишлатдилар.

АҚШнинг Жанубий Вьетнамдаги қўшинлари қўмондони генерал Уильям Уэстморленд газни қурол сифатида ишлата бошлаш каби шубҳали шон-шарафни 173-ҳарбий-ҳаво бригадасига топширди. Унинг ёрдамчиларидан баъзи бировлар: генерал шундай масъулиятли топшириқни яқингинада тузилган ва ҳали ҳеч бир ишда ўзини кўрсата олмаган, тажрибасиз қисмга топшириб, хатарли йўлга кирди, дегандай бўлишди. Дарҳақиқат, одамларга қарши заҳарли газ ишлатиш учун йиртқич ҳайвонларга хос асаб, виждон ва хулққа эга бўлиш керак. Ҳар ким ҳам бундай сифатларнинг ҳаммасига эга бўлавермайди. Бунинг устига, генералнинг қўл остидаги қисмлар текшириб кўрилган. Ўзининг қонхўрлик тарихи билан «шуҳрат қозонган» денгиз-пиёда аскарлар дивизияси, жандармлик вазифасини бажариш учун обдон машқ қилган 101-ҳарбий-десант дивизияси ва ниҳоят, партизанларга ва граждан аҳолига қарши кураш олиб бориш учун махсус тузилган 1-авиамобиль дивизияси унинг қўл остида турибди. Аммо Уэстморленд генерал Эллис Уильямсоннинг 173-бригадасини афзал кўрди. Бу бригаданинг парашютчилари Жанубий Вьетнамга жўнатилишидан аввал Окинавада хизмат вазифаларини адо этиб турган вақтда у ердаги майхоналарда безорилик қилиш билангина донг таратган эди.

Бироқ Уэстморленд нима қилаётганлигини яхши биларди. 173-бригада бошқа бир номер билан алоҳида қисмга ажратилганига қадар 25-пиёда аскарлар дивизияси составида бўлган. Бу дивизия эса АҚШ армиясида «алоҳида» фазилатлари билан ном чиқарган эди. Иккинчи жаҳон уруши тамом бўлганидан кейин у Японияда жандармлик хизматини ўтади. Пентагон корейс халқига қарши қонли авантюра бошлагандан кейин эса 25-дивизия бу авантюрада жуда актив қатнашиб, тинч аҳолига нисбатан инсоний муносабат каби «таассуфлар»дан тамомила холи эканлигини кўрсатди.

Дивизия қўмондонлиги ва шахсий составининг малакаси бошлиқлар томонидан ҳисобга олинди ва у Кореяда уруш тамом бўлиши билан Гавай оролларига кўчирилди. Бу ерда дивизия Шарқи-Жанубий Осиёда миллий-озодлик ҳаракатида қатнашувчи ватанпарварлардан ўч олиш учун Пентагоннинг резерви бўлиб ҳозиргача сақланяпти. «Нью-Йорк таймс» газетаси ҳарбий редакторининг сўзи билан айтганда, ана шу ўтган вақт ичида дивизия чакалакзорлардаги уруш ҳаракатларига ва хусусан «контринсурген операциялари»га, яъни партизанларга ва уларга мадад бераётган граждан аҳолига қарши жазо операциялари олиб боришга зўр бериб тайёргарлик кўрди.

Шундай қилиб, 173-бригада Жанубий Вьетнамга келган вақтда ўзининг анъаналари ҳали бўлмаган бўлса, эндиликда у ўз «альма матер»ини зарур жандармлик сифатларидан мерос қилиб олди. 173-бригаданинг парашютчилари қийин иқлимий шароитлар, жасорат ва шу кабилар учун маошга устама ҳақ олиб турсак бўлгани деб, ҳар қандай разилликка тайёр бўлди. Эндиликда 173-бригада бирин-кетин ўз анъаналарига эга бўляпти. Партизанлар ва тинч аҳолига қарши газ ишлатаётганлиги унинг ҳозирдаёқ эга бўлган ана шу анъаналаридан биридир.

АҚШ қуролли кучларининг қўшилмалари ва қисмлари ўз тарихига эга. Хилма-хил суратлар, карта ва схемалар билан энг яхши қоғозда нашр этилган жуда қалин полиантлар дивизия ёки бригаданинг Америка империализми манфаатларини кўзлаб, кўрсатган «жасорат»ларидан ҳикоя қилади. 173-бригада солномачилари эса ҳозиргача нима қилишларини билишмас эди. Эндиликда улар учун ўз бригадасининг тарихини ярата бошлашнинг жуда соз имконияти пайдо бўлди. Бу тарихнинг биринчи боби «Биз Жанубий Вьетнамда одамларни қандай заҳарладик» деган ном билан бемалол аталиши мумкин.

Б. КАРПОВИЧ,
АПН шарҳловчиси.

ҚИТЪАЛАРДАН ХАБАРЛАР

ПАРИЖ. Индонезия республикасининг президенти Сукарно, дейилади Франс пресс агентлиги мухбирининг Сингапурдан берган хабарида, 30 сентябрдаги воқеалар вақтида ўлдирилган генерал Яни ўрнига генерал Сухарто қуруқликдаги армиялар қўмондони қилиб тайинланганлигини эълон қилди.

НЬЮ-ЙОРК. Ванденбергдаги авиация базасидан орбитал геофизик лаборатория — «Ого-2» йўлдоши учирилди. Бу йўлдошдан ионосферани, қуёшнинг ультрабинафша нурларини, Ернинг магнит ва радиация минтақаларини ўрганиш учун фойдаланилади.

МОНТЕВИДЕО. Уругвай полицияси компартиянинг органи «Популар» газетасининг ва сўл газетаси бўлган «Эпока» газетасининг сонларини мусодара қилди. Шу газеталарнинг бинолари олдига кўпгина полиция соқчилари қўйилди.

Прогрессив ташкилотлар ўзларининг эшиттиришлари учун фойдаланаётган «Насиональ» радиостанцияси кеча Монтевидеода ёпиб қўйилган эди.

КАНБЕРРА. Янги Зеландиянинг машҳур ҳаваскор саёҳатчиси Альфред Хемиш Рид Сиднейдан Мельбурнга қилган минг километрли пиёда саёҳатини тамомлади. Шу масофани босиб ўтишга икки ой чамаси вақт кетди. Саёҳатчи бир неча ойдан кейин 90 ёшга тўлади. Рид бу саёҳатда ёзув дафтарчаси ва фотоаппаратдан бошқа ўзи билан ҳеч нарса олгани йўқ. Зотан бошқа нарсанинг нима кераги ҳам бор? Австралияликлар ҳамма жойда уни хурсандлик билан кутиб ола бердилар, чунки Янги зеландиялик бу саёҳатчи Австралия тўғрисида ўзи ёзмоқчи бўлган янги китоб учун материал тўпламоқда. (ТАСС).

ЖАКАРТАДА КЕНГАШ

ЛОНДОН, 15 октябрь. (ТАСС). Индонезия президенти Сукарно бугун «Мердека» саройида бир қанча министрлар ва ҳарбий бошлиқлар билан кенгаш ўтказди. Рейтер агентлиги мухбирининг Индонезия радиосига асосланиб Сингапурдан берган хабарига қараганда, кенгашда «30 сентябрь ҳаракати» тўғрисидаги масала муҳокама қилинган. Ана шу ҳаракатнинг раҳбарлари давлат тўнтаришини ясашга уринган эдилар. Кенгашда бош министрнинг уч ўринбосари — Субандрио, Леймена ва Солиҳ, Индонезия қуруқликдаги кучларининг янги тайинланган қўмондони генерал-майор Сухарто, шунингдек генераллардан Аҳмадий, Вирахадику-Сума ва Пуспоюдо иштирок қилганлар.

ЖАНУБИЙ АРАБИСТОН ВАТАНПАРВАРЛАРИНИНГ МУВАФФАҚИЯТЛАРИ

ҚОҲИРА, 15 октябрь. (ТАСС). Арабистон жанубидаги ватанпарварлар Англия мустамлакачиларига қарши қуролли кураш бошлаганига икки йил тўлганлиги муносабати билан Арабистон ярим ороли жанубини озод қилиш Миллий фронти якунловчи ҳарбий маълумотларини эълон қилди. Шу маълумотларда айтилишича, ўтган икки йил ичида инглизлардан 2 мингдан кўпроқ киши ўлдирилган, бир ярим мингга яқин киши ярадор қилинган.

Миллий фронтнинг айни шу вақтда эълон қилинган баёнотида айтилишича, ҳозирги вақтда курашнинг қандай натижалар билан тугаши ҳал бўлиб қолди ва инглизлар учун фақат бир йўл қолди — улар ўзларининг мустамлакачи қўшинларини олиб чиқиб кетишлари, ҳарбий базани тугатишлари, Арабистон ярим ороли жанубининг халқига ўз тақдирини ўзи ҳал қилиш имкониятини беришлари керак.

ЯНА ҲИСОБНИ САҚЛАБ ҚОЛОЛМАДИЛАР

Футбол

«Пахтакор»нинг Киевдаги «Динамо» командаси билан бўлган ўйини ишқибозларнинг сира эсидан чиқмайди. Учрашувнинг биринчи бўлимида 2:0 ҳисобида ютиб турган тошкентликлар ўйинда мағлубиятга учраганликларини ҳамма афсусланиб эслаб юради. Тошкентликлар ўтган жума куни киевликлар билан яна мусобақалашдилар. Бу ўйинга ишқибозлар бутун республика номидан «3 миллион тайёр бўлди. Икки очко олиб бер!», «Пахтакор» — фақат ғалаба!» сўзлари ёзилган шиорларни кўтариб келган эдилар.

Ўйин шиддатли суръат билан бошланди. Меҳмонлар томонидан ҳам қувватланган бу суръат танаффусгача бўшашмади. Бешинчи минутдаёқ киевликлар дарвозабони таслим бўлди: узоқдан туриб Красницкий оширган тўпни Мелкумов ўз постини ташлаб чиққан Банников дарвозасига йўналтиришга муваффақ бўлди. Бу тўпга жавобан киевликлар жуда хавфли ҳужумлар ёғдирдилар. Серебрянников қанотдан штраф тўпини урганда шериги Пузач тўпга яшиндай ташланди. Лекин пахтакорчилар бахтига тўп унинг оёғига тушмай қолди. Кейин Красницкий 35 метрлардан штраф тўпни урди. Дарвозабон ўқдай келаётган тўпни аранг ушлаб қолди. Лекин пахтакорчилар капитанининг иккинчи марта тепган худди шундай штраф тўпи меҳмонлар учун эмас, балки майдон эгалари учун хунук оқибатга олиб келди. Красницкийнинг кучли зарби меҳмонлар «девори»дан қайтиб, «Пахтакор»нинг штраф майдонига келди. Бу тўпга Пшеничников ва икки ҳимоячимиз билан бир вақтда динамочи Серебрянников ҳам ташланди. Меҳмонлар ҳужумчиси бу олишувда ғолиб чиқиб, тўпни бўш дарвозага тепиб киритди. Шундан сўнг «Пахтакор»нинг ҳужуми яна кучайди. Динамочилар танглиқда тўрт марта тўпни бурчакка чиқазиб юбордилар. Аммо бу имкониятлардан ҳам пахтакорчилар фойдалани ш о л м а д и. Ундан сўнг яна бир имконият бой берилди: Абдураимов олисдан урган тўпни Банников қўлидан чиқариб юборди, лекин ҳужумчиларимиз етиб боришолмади.

Иккинчи бўлимда пахтакорчилар суръатни бўшаштириб қўйдилар ва бунинг учун қаттиқ жазоландилар. Меҳмонлар бутун команда билан ҳужумга ўтиб, ўйин тугашига 13 минут қолганда ҳисобни 2:1 қилдилар. Тўпни ҳимоячи Шчегальков киритди. Бу ғалаба киевликларни биринчи ўринга олиб чиққан бўлса, пахтакорчиларни пастга—12 ўринга тушириб юборди.

Шу куни ЦСКА Одесса армиячиларини 3:2 ҳисобида енгди. Шундай ҳисоб Ростовдонда ҳам қайд қилинди: маҳаллий СКА командаси Тбилиси динамочиларини мағлубиятга учратди. «Нефтяник» — «Торпедо» (Кутаиси) учрашуви бокуликлар фойдасига 3:0 ҳисобида тугади.

Турнир жадвали

(16 октябргача бўлган аҳвол)

КОМАНДАЛАР	Ў.	Т.	О.
«ДИНАМО» К.	26	46-18	40
«ТОРПЕДО» М.	26	41-17	40
«ДИНАМО» Мн.	27	32-19	33
ЦСКА	26	31-18	32
СКА Р.	27	33-28	30
«Зенит»	27	30-26	28
«Динамо» М.	26	29-23	27
«Динамо» Тб.	26	29-25	27
«Спартак» М.	26	21-20	26
«Кр. Советов»	25	32-28	25
«Нефтяник»	27	27-31	25
«Пахтакор»	26	25-32	24
«Черноморец»	26	32-35	23
«Локомотив»	28	37-44	23
«Шахтер»	25	22-25	22
«Торпедо» Кт.	27	20-61	14
СКА Од.	27	17-54	9

С. МУСАЕВ.

ОБ-ҲАВО

Қорақалпоғистон АССР, Хоразм, Бухоро областларидаги совуқ ҳаво Ўзбекистоннинг бошқа территорияларига ҳам тарқалди. Шу сабабли бугун кундузи Тошкент, Сирдарё, Самарқанд, Қашқадарё, Сурхондарё областларида ва Фарғона водийсида ёмғир ёғиши кутилади. Ҳарорат кундузи 21-26 даража бўлади.

Тошкентда ҳаво булутли бўлиб, кечаси ёмғир ёғмайди, эрталаб ва кун бўйи ёмғир ёғиб туради. Ҳарорат кечаси 14-16 даража, кундузи 23-25 даража иссиқ бўлади.

Ундан кейинги куни республиканинг ҳамма областларида ҳаво очиқ бўлиб, булут камаяди. Ҳарорат 22-27 даража бўлади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО

17 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

6.03, 8.15, 19.00, 19.10, 19.50 — Сўнгги ахборотлар.

6.15 — Концерт (ўзб.), 6.45 — Гимнастика (ўзб.), 7.30—Эшиттиришлар программаси (ўзб.,рус), 7.40 — Ота-оналар учун (ўзб.), 8.25 — Концерт (ўзб.).

9.15 — «Совет Ўзбекистони», 9.23 — «Правда Востока» 9.53 — «Ҳақиқати Ўзбекистон» газеталарининг обзори.

9.30 — Қувноқ қўшиқлар (ўзб.), 10.30 — Ҳинд куйлари, 11.10 — Янги фильмлар (рус.), 11.25 — Концерт (ўзб.), 12.15 — Эрталабки салом (Москва), 13.00 — Чорвадорлар учун концерт (ўзб.), 13.30 —Эстрада концерти (рус.), 14.00— Қишлоқ хўжалик ходимлари учун (ўзб.), 15.20 — «Поэзия» радиоальманахи (ўзб.), 18.00 — «Ёшлик» радиостанцияси, 18.40 — Адабий эшиттириш (қоз.), 19.20 — Лирик концерт, 20.00 — Кулги кечаси (ўзб.), 21.20 — Пахтакорлар учун концерт (ўзб.), 22.00 — Дунё харитаси олдида (ўзб.), 22.10 — Ш. Рашидов. «Икки дил достони». Радиопостановка (ўзб.).

18 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

6.03, 8.15, 13.30, 18.00, 19.00, 19.10, 19.50, 23.00 — Сўнгги ахборотлар.

6.15 — Концерт (ўзб.), 6.45 — Гимнастика (ўзб.), 7.35 — Эшиттиришлар программаси (ўзб.,рус), 8.25 — Ўзбек халқ қўшиқлари ва рақс куйлари, 9.15—Китоб бизнинг дўстимиз (ўзб.), 9.30 — Ўзбек кинофильм куйлари, 9.50 — Халқаро темада (тож.), 10.10 — Драматик поэма (рус.), 10.30 — Концерт (ўзб.), 11.10 — КПСС МК сентябрь Пленуми қарорлари — амалга (ўзб.), 13.00— Чорвадорлар учун (ўзб.), 13.40—Концерт (рус.), 14.00—Қишлоқ хўжалик ходимлари учун (ўзб.), 16.00 — «Правда» газетаси обзори (ўзб.), 16.15 — Опералардан парчалар (рус.), 17.00 —«Юность Узбекистана» радиостанцияси (рус.), 18.10—Рус куйлари, 18.30 — Симфоник асарлар (ўзб.), 19.20—Концерт (тат.), 20.00 — Қирғизистон радиоси эшиттириши (ўзб.), 20.10 — Концерт (рус.), 20.45—Андижоннинг нефть булоқлари (ўзб.), 21.20—Қишлоқ хўжалик ходимлари учун (ўзб.), 22.00 — Телетайп лентасидан (ўзб.), 22.10— Пахта теримидаги шаҳарликлар учун (ўзб.), 22.40 — Адабий эшиттириш (ўзб.), 23.10 — Эртаги кун эшиттиришлари (ўзб.,рус), 23.20— Концерт (ўзб.).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

17 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 12.00 — **Инглиз тилидан 1-машғулот** (мактабгача ёшдаги болалар учун).

Ўзбек тилида: 12.30 — **Қўшиқ қушлари** (телефильм), 12.50 — **Гўзал нақшлар** (мактаб ўқувчилари учун).

Рус тилида: 13.10 — **Ажойиб шаҳар** (бадиий фильм), 18.00 — **Жасурлар дружинаси** (илмий-оммабоп фильм), 18.35 — **Телевизион янгиликлар,** 18.50 — **Концерт** (енгил куйлардан), 19.20 — **Болалар учун жавобгарлик** (ота-оналар учун).

Ўзбек тилида: 19.50 — **Ленин кўрсатган йўлдан,** 20.10 — **Экран куйлари,** 20.40 — **Телевизион янгиликлар,** 20.55 — **Она-Ватан хирмонига** (адабий-музикали композиция).

21.55 — **Эшиттиришлар программаси.**

Рус тилида: 22.00 — **Севги ва иккинчи учувчи** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.**

18 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар,** 18.20—**Бўш пайтларда** (Совет Армияси жангчилари учун), 19.00 — **Айбдор** (бадиий фильм).

20.30 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.35 — **Телевизион янгиликлар,** 20.50 — С. Ҳусайн. **Саодат** (телевизион театр), 21.30 — **Жаҳон ҳафта ичида,** 21.45 — **Телевизион янгиликлар,** 21.55 — КПСС XXIII съезди олдидан. **Андижонликлар катта пахта учун курашда** (эшиттириш ва концерт).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан—**Фрунзе телестудияси** эшиттиришлари.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Бўрон — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «ЧАЙКА» (эрталаб соат 10, кеч 7, 8 ярим ва 10 да).

Актёр — «ДРУЖБА» (2-залда), «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (эрталаб соат 10, кундуз 3,4, кеч 8 ва 10 да).

Ўртоқ Арсений — «ДРУЖБА» (1-залда), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз ва кечқурун).

Уч мушкетёр — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (кундуз соат 12, 1, 5, кеч 6 ва 9 да), «ЧАЙКА» (эрталаб 11 ярим, кундуз 2 ва 4 яримда).

Кул ва олмос — СОБИР РАҲИМОВ номли — «МИР», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Неаполнинг тўрт куни (кундуз ва кечқурун). **Этик кийган Мушукнинг янги саргузаштлари** (эрталаб соат 10 да) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Чангда қолган гул (1 ва 2-серия) — «ЮЛДУЗ» (кундуз ва кечқурун).

Шоҳсанам ва Ғариб — НАВОИЙ номли (кундуз соат 5 да ўзбек тилида).

«Варяга» крейсери — «МОСКВА» (эрталаб соат 10 да).

Ўлмас Кашчей — СОБИР РАҲИМОВ номли (эрталаб соат 10 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 8 да бошланади)

Ўртоқ Арсений — «ВАТАН», «ХИВА», ТЕЛЬМАН номли.

Уч мушкетёр — НАВОИЙ номли, «РАКЕТА».

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА

18 октябрда

КОНЦЕРТ

Концертда: СССР халқ артистлари **Ҳалима Носирова, Мукаррама Турғунбоева, Саодат Қобилова,** Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Карим Зокиров, Саттор Ярашев, Жамол Низомхўжаев, Гулнора Маваева, Клара Юсупова,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Эргаш Йўлдошев, Михаил Давидов, Ҳалима Комиловалар** қатнашади.

Ўзбек халқ чолғу ансамбли жўр бўлади.

Концерт кеч соат 8 да бошланади. Билетлар эрталаб соат 11 дан сотилади.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

17 октябрда

Тошкент области пахтакорларининг ғалабасига бағишланган

КАТТА

концерт

Концертда: Хоразм ашула ва рақс ансамбли, хор капелласи, ўзбек халқ чолғу ансамбллари, Ўзбекистон ССР халқ артисти **Шаҳодат Раҳимова,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Кундуз Мирнаримова, Тоштемир Шарипов, Учқун Ғаниев** ва солистлар қатнашади.

Концерт кеч соат 8 да бошланади. Билетлар кундуз соат 2 дан сотилади.

Томск областининг, Хабаровск ва Красноярск ўлкаларининг ўрмон хўжаликларидаги мавсумли (6 ойлик) ишга

ЁЛҒИЗ ЭРКАКЛАР,

шунингдек РСФСР, Қозоғистон ва Ўзбекистоннинг қўриқ ерли районларидаги йирик қурилишларида доимий ишлаш учун

ЁЛҒИЗ ЭРКАК ВА АЁЛЛАР

қабул қилинади

Ишчиларга бир марталик ёрдам пули, иш жойига боришдаги ҳамда шартнома муддати тугагандан кейин турар жойга қайтишдаги йўл харажатлари ва суточний пули тўланади.

Область ижроия комитетлари ҳузуридаги кўчириб жойлаштириш ва ишчи қабул қилиш бўлимларига ва шаҳар-район ижроия комитетлари ҳузуридаги вакилларига мурожаат қилинсин, Тошкент шаҳрида эса Привокзальная кўчаси, 13-уйга ва Ҳайза кўчаси, 10-уйга келиб учрашилсин.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 17/X да кундуз **Доктор Айболит,** кечқурун **Евгений Онегин,** 19/X да **Русалка.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА—17/X да кундуз **Насриддин саргузаштлари,** кечқурун **Мирзо Улуғбек,** 19/X да **Қутлуғ қон.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА— **Грузия цирки артистларининг гастроли:** кундуз соат 12,3 ва кеч 8 да бошланади.

Республика психиатрия касалхонасининг

ДАВОЛАШ-МЕҲНАТ КОМБИНАТИ

ҳар хил катта-кичикликда

конвертлар

ТАЙЁРЛАШ УЧУН

ҳамма ташкилотлардан

ЗАКАЗ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Червяков кўчаси, 35-уй. Телефон 5-08-86.

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ, № 26.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор—26545. Редактор ўринбосарлари — 27914, 29323. Масъул секретарь — 34455. Масъул секретарь ўринбосарлари—27283. Партия турмуши — 33469, 27221. Марксча-ленинча назарияни пропаганда ва халқаро ҳаёт — 31226. Коммунистик тарбия — 31455. Саноат, қурилиш ва транспорт — 34780. Совет қурилиши — 33258. Қишлоқ хўжалик — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036, 27221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34451. Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005, 33553. Иллюстрация — 34524. Стенографистка — 27343. Эълонлар — 28142. Коммутатор — 30249, 30250, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256, 30257, 30258.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

№ В. 244. ИНДЕКС 64543. Р. 10191.